

Judikatūras krājums

TIESAS ATZINUMS 1/17 (plēnums)
2019. gada 30. aprīlī

Atzinums, kas sniegts saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu – Visaptverošs ekonomikas un tirdzniecības nolīgums (*CETA*) starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses – Ieguldītāju un valstu strīdu izšķiršana (*ISDS*) – Šķirējtiesas un apelācijas tiesas izveide – Saderība ar Savienības primārajām tiesībām – Savienības tiesību sistēmas autonomijas ievērošanas prasība – Sabiedrības interešu aizsardzības līmenis, kuru atbilstoši Savienības konstitucionālajam ietvaram ir noteikušas tās iestādes – Vienlīdzīga attieksme pret Kanādas ieguldītājiem un Savienības ieguldītājiem – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 20. pants – Piekļuve minētajām tiesām un to neatkarība – Hartas 47. pants – Finansiālā pieejamība – Apņemšanās to nodrošināt fiziskajām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem – Neatkarības prasības ārējais un iekšējais aspekts – Locekļu iecelšana amatā, atalgojums un ētikas noteikumi – *CETA* Apvienotās komitejas loma – Šīs komitejas noteikta saistoša *CETA* interpretācija

Satura rādītājs

I.	Lūgums sniegt atzinumu	4
II.	<i>CETA</i>	4
A.	<i>CETA</i> parakstīšana un paredzētā mehānisma strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valstīm izveide	4
B.	“Ieguldījuma” un “ieguldītāja” jēdzieni	5
C.	Paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma piemērošanas joma	6
D.	Piemērojamās tiesības	11
E.	Procesuālie noteikumi	11
F.	Paredzētās šķirējtiesas un apelācijas tiesas locekļi	15
G.	Apvienotā komiteja un Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja	17
H.	<i>CETA</i> tiesas iedarbības neesamība Pušu tiesību sistēmās	18
I.	Kopīgais interpretējošais instruments un Paziņojums Nr. 36	18
III.	Beļģijas Karalistes formulēto šaubu kopsavilkums	20
A.	Šaubas par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju ...	20

B.	Šaubas par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un ar efektivitātes prasību	21
C.	Šaubas par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai	22
IV.	Tiesai iesniegto apsvērumu kopsavilkums	23
A.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju	23
B.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un ar efektivitātes prasību	24
C.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai	25
V.	Tiesas nostāja	27
A.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju	27
1.	Principi	27
2.	Par kompetences interpretēt un piemērot Savienības tiesību normas, kuras nav CETA noteikumi, neesamību.....	29
3.	Par ietekmes uz Savienības iestāžu darbību atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram neesamību.....	31
B.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un efektivitātes prasību	34
1.	Principi	34
2.	Par saderīgumu ar vienlīdzīgas attieksmes principu	36
3.	Par saderīgumu ar efektivitātes prasību	37
C.	Par paredzētā <i>ISDS</i> mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai	38
1.	Principi	38
2.	Par saderīgumu ar pieejamības prasību.....	40
3.	Par saderīgumu ar neatkarības prasību	42
VI.	Atbilde uz lūgumu sniegt atzinumu	44

Atzinuma procedūrā 1/17

par Beļģijas Karalistes 2017. gada 7. septembrī iesniegto lūgumu sniegt atzinumu saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu,

TIESA (plēnums)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], palātu priekšsēdētāji Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], A. Prehala [*A. Prechal*], M. Vilars [*M. Vilaras*], J. Regans [*E. Regan*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], K. Toadere [*C. Toader*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*] un tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešiĉs [*M. Ilešič*] (referents), J. Malenovskis [*J. Malenovsky*], E. Levits, L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], K. Vajda [*C. Vajda*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerāladvokāts: Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs: M. A. Godisārs [*M.-A. Gaudissart*], sekretāra palīģs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 26. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Beļģijas Karalistes vārdā – *C. Pochet, L. Van den Broeck* un *M. Jacobs*, kā arī *J.-C. Halleux*, pārstāvji,
- Dānijas valdības vārdā – *J. Nymann-Lindegren*, pārstāvis,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze* un *S. Eisenberg*, pārstāvji,
- Igaunijas valdības vārdā – *N. Grünberg*, pārstāve,
- Grieķijas valdības vārdā – *G. Karipsiadis* un *K. Boskovits*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *M. A. Sampol Pucurull* un *S. Centeno Huerta*, pārstāvji,
- Francijas valdības vārdā – *F. Alabrune, D. Colas* un *D. Segoin*, kā arī *E. de Moustier*, pārstāvji,
- Lietuvas valdības vārdā – *R. Dzikoviĉ* un *D. Kriauĉiūnas*, pārstāvji,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *M. A. M. de Ree*, pārstāves,
- Austrijas valdības vārdā – *G. Hesse* un *J. Schmoll*, pārstāvji,
- Slovēnijas valdības vārdā – *N. Pintar Gosenca, V. Klemenc, J. Grozник, A. Dežman Mušič* un *M. Jakše*, pārstāves,
- Slovākijas valdības vārdā – *M. Kianiĉka*, pārstāvis,
- Somijas valdības vārdā – *J. Heliskoski* un *H. Leppo*, pārstāvji,
- Zviedrijas valdības vārdā – *A. Falk, A. Alriksson* un *P. Smith*, pārstāves,
- Eiropas Savienības Padomes vārdā – *B. Driessen* un *S. Boelaert*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *R. Vidal Puig, A. Buchet, B. De Meester* un *U. Wölker*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 29. janvāra tiesas sēdē,

sniedz šo atzinumu.

Atzinums

I. Lūgums sniegt atzinumu

- 1 Beļģijas Karalistes iesniegtais lūgums sniegt atzinumu ir formulēts šādi:

“Vai Briselē 2016. gada 30. oktobrī parakstītā Visaptverošā ekonomikas un tirdzniecības nolīguma starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses [(OV 2017, L 11, 23. lpp.; turpmāk tekstā – “CETA”)], astotās nodaļas (“Ieguldījumi”) F iedaļa (“Ieguldītāju un valstu ieguldījumu strīdu izšķiršana”) ir saderīga ar Līgumiem, tai skaitā ar pamattiesībām?”

II. CETA

A. CETA parakstīšana un paredzētā mehānisma strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valstīm izveide

- 2 Visaptverošais ekonomikas un tirdzniecības nolīgums, kas pazīstams arī ar akronīmu “CETA” (Comprehensive Economic and Trade Agreement), ir brīvās tirdzniecības nolīgums, kurā papildus noteikumiem par muitas nodokļu un tādu ārpustarifu šķēršļu samazināšanu, kuri ietekmē tirdzniecību ar precēm un pakalpojumiem, ir paredzēti noteikumi tostarp ieguldījumu, publiskā iepirkuma, konkurences, intelektuālā īpašuma aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jomā.
- 3 CETA vēl nav noslēgts LESD 218. panta 6. punkta izpratnē. Padomes Lēmuma (ES) 2017/37 (2016. gada 28. oktobris) par to, lai Eiropas Savienības vārdā parakstītu Visaptverošu ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu (CETA) starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses (OV 2017, L 11, 1. lpp.), 2. apsvērumā šajā ziņā ir norādīts, ka CETA ir jāparaksta “ar nosacījumu, ka tiek izpildītas vajadzīgās procedūras tā noslēgšanai vēlāk,” un tā 1. pantā ir noteikts, ka CETA parakstīšana Savienības vārdā ir atļauta, “ņemot vērā tā noslēgšanu”.
- 4 Lai gan daudzi CETA noteikumi tiek piemēroti provizoriski, pamatojoties uz Padomes Lēmumu (ES) 2017/38 (2016. gada 28. oktobris) par to, lai provizoriski piemērotu Visaptverošu ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu (CETA) starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses (OV 2017, L 11, 1080. lpp.), CETA astotās nodaļas F iedaļas noteikumi, uz kuriem attiecas šis lūgums sniegt atzinumu, netiek piemēroti provizoriski. Proti, attiecībā uz astoto nodaļu Lēmuma 2017/38 1. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka “provizoriski piemēro tikai [8.1. līdz 8.8. pantu, 8.13. pantu, 8.15. pantu, izņemot tā 3. punktu, un 8.16. pantu] un tikai tiktāl, ciktāl tie attiecas uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem”.
- 5 Minētās CETA astotās nodaļas F iedaļas, kurā ir iekļauts šā nolīguma 8.18.–8.45. pants, mērķis ir izveidot mehānismu ieguldītāju un valstu ieguldījumu strīdu izšķiršanai, kura apzīmēšanai tiek izmantots saīsinājums “ISDS” (Investor State Dispute Settlement) (turpmāk tekstā – “ISDS mehānisms”).
- 6 Šajā nolūkā CETA 8.27. pantā ir paredzēta šķirējtiesas (turpmāk tekstā – “šķirējtiesa” vai “CETA šķirējtiesa”) izveide pēc CETA stāšanās spēkā un tā 8.28. pantā ir paredzēta apelācijas tiesas (turpmāk tekstā – “apelācijas tiesa” vai “CETA apelācijas tiesa”) izveide.
- 7 Turklāt tā 8.29. pantā ir paredzēts vēlāk izveidot daudzpusēju ieguldījumu tiesu kopā ar saistītu apelācijas mehānismu (turpmāk tekstā – “daudzpusējā ieguldījumu tiesa”), ar kuru izveidi tiktu izbeigta CETA šķirējtiesas un CETA apelācijas tiesas darbība.

- 8 Tādējādi – kā norādīts 36. Komisijas un Padomes paziņojumā par ieguldījumu aizsardzību un Ieguldījumu tiesu sistēmu, kas tika iekļauts Padomes sanāksmes par CETA parakstīšanu protokolā un pievienots Lēmumam 2017/37 (OV 2017, L 11, 20. lpp.; turpmāk tekstā – “Paziņojums Nr. 36”) – mērķis ir izveidot ieguldījumu tiesu sistēmu, kas ir pazīstama arī ar akronīmu “ICS” (Investment Court System), un CETA šķīrējtiesa un apelācijas tiesa ir paredzētas tikai kā posmi ceļā uz ICS ieviešanu.

B. “Ieguldījuma” un “ieguldītāja” jēdzieni

- 9 Atbilstoši CETA 8.1. pantam ar šajā nolīgumā lietoto jēdzienu “ieguldījums” tiek apzīmēts:
- “[...] jebkāda veida aktīvs, kas tieši vai netieši pieder ieguldītājam vai ko tas kontrolē, kam ir ieguldījuma īpašības, kurās ietilpst noteikts ilgums un citas tādas īpašības kā saistības attiecībā uz kapitālu vai citiem līdzekļiem, paredzamā peļņa vai ienākums vai riska uzņemšanās. Ieguldījuma veidi var būt šādi:
- a) uzņēmums;
 - b) daļas, akcijas vai cita veida kapitāla līdzdalība uzņēmumā;
 - c) uzņēmuma obligācijas, parādzīmes un citi parāda instrumenti;
 - d) aizdevums uzņēmumam;
 - e) jebkura cita veida intereses uzņēmumā;
 - f) interese, kas saistīta ar [noteiktiem līgumiem];
 - g) intelektuālā īpašuma tiesības;
 - h) citas kustamā īpašuma, materiāla vai nemateriāla, vai nekustamā īpašuma tiesības un blakustiesības;
 - i) prasījumi skaidrā naudā vai prasījumi attiecībā uz izpildi saskaņā ar līgumu.”
- 10 Šajā 8.1. pantā ir arī noteikts, ka “aptverts ieguldījums attiecībā uz kādu Pusi ir ieguldījums:
- a) tās teritorijā;
 - b) kas veikts saskaņā ar tiesību aktiem, kuri piemērojami ieguldījuma veikšanas laikā;
 - c) kas tieši vai netieši pieder otras Puses ieguldītājam vai ko tas kontrolē; un
 - d) kas eksistē šā nolīguma spēkā stāšanās dienā vai ir veikts vai iegādāts pēc tam.”
- 11 “Ieguldītājs” minētajā 8.1. pantā ir definēts šādi:
- “Pus[e], Puses fizisk[a] person[a] vai uzņēmum[s], izņemot filiāli vai pārstāvniecību, kas vēlas veikt, veic vai ir veikusi ieguldījumu otras Puses teritorijā.
- Šīs definīcijas nolūkā Puses uzņēmums ir:
- a) uzņēmums, kas izveidots vai organizēts saskaņā ar attiecīgās Puses tiesību aktiem un kas veic reālu uzņēmējdarbību attiecīgās Puses teritorijā; vai

b) uzņēmums, kas izveidots vai organizēts saskaņā ar attiecīgās Puses tiesību aktiem un kas tieši vai netieši pieder attiecīgās Puses fiziskai personai vai a) punktā norādītam uzņēmumam vai ko tie kontrolē;

[..]

fiziska persona nozīmē:

- a) Kanādas gadījumā – fizisku personu, kas ir Kanādas pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs; un
- b) ES Puses gadījumā – fizisku personu, kam ir kādas Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederība saskaņā ar tās attiecīgajiem tiesību aktiem [..].”

C. Paredzētā ISDS mehānisma piemērošanas joma

12 Lai gan CETA astotās nodaļas F iedaļas nosaukums ir “Ieguldītāju un valstu ieguldījumu strīdu izšķiršana”, tā attiecas arī uz strīdiem starp Kanādas ieguldītāju un Savienību.

13 Šajā ziņā CETA 8.21. pantā ir paredzēts, ka, ja Kanādas ieguldītājs vēlas celt prasību, viņam ir jāiesniedz Savienībai “paziņojum[s], kurā lūgts noteikt atbildētāju” un kurā ir norādīti pasākumi, attiecībā uz kuriem ieguldītājs plāno celt prasību. Pēc tam Savienībai ir pienākums informēt šo ieguldītāju “par to, vai atbildētājs būs [..] Savienība vai [..] Savienības dalībvalsts”.

14 CETA 8.18. panta “Darbības joma” 1. punktā prasības, kuras ieguldītāji var celt atbilstoši paredzētajam ISDS mehānismam, ir noteiktas šādi:

“[..] Puses ieguldītājs atbilstoši šai iedaļai izveidotai šķīrējtiesai var iesniegt prasību par otras Puses pienākuma pārkāpumu saistībā ar:

- a) [astotās nodaļas] C iedaļu attiecībā uz tās aptvertā ieguldījuma paplašināšanu, vadīšanu, darbību, pārvaldību, uzturēšanu, izmantošanu, baudīšanu un pārdošanu vai nodošanu vai
- b) [astotās nodaļas] D iedaļu,

ja ieguldītājs apgalvo, ka ir cietis zaudējumus vai tam nodarīts kaitējums iespējama pārkāpuma rezultātā.”

15 Minētās C iedaļas nosaukums ir “Nediskriminējoša attieksme”, un tajā ir iekļauts CETA 8.6.–8.8. pants, kuri ir formulēti šādi:

“8.6. pants

Valsts režīms

[..] Katra Puse nosaka otras Puses ieguldītājam un aptvertajam ieguldījumam režīmu, kas nav mazāk labvēlīgs kā režīms, ko tā līdzīgās situācijās nosaka saviem ieguldītājiem un to ieguldījumiem attiecībā uz ieguldījumu izveidi, iegūšanu, paplašināšanu, vadīšanu, darbību, pārvaldību, uzturēšanu, izmantošanu, baudīšanu un pārdošanu vai nodošanu tās teritorijā. [..]

8.7. pants

Vislielākās labvēlības režīms

[..] Katra Puse nosaka otras Puses ieguldītājam un aptvertajam ieguldījumam režīmu, kas nav mazāk labvēlīgs kā režīms, ko tā līdzīgās situācijās nosaka trešās valsts ieguldītājiem un to ieguldījumiem attiecībā uz ieguldījumu izveidi, iegūšanu, paplašināšanu, vadīšanu, darbību, pārvaldību, uzturēšanu, izmantošanu, baudīšanu un pārdošanu vai nodošanu tās teritorijā. [..]

8.8. pants

Augstākā līmeņa vadība un direktoru padomes

Puse nepieprasa, lai attiecīgās Puses uzņēmums, kas ir arī aptverts ieguldījums, iecel augstākā līmeņa vadības vai direktoru padomes amatos fiziskas personas ar kādu konkrētu valstspiederību.”

16 Atbilstoši CETA 28.3. panta 2. punktam šīs C iedaļas noteikumi “neliedz Pusēm pieņemt vai piemērot pasākumus, kas vajadzīgi [..] sabiedriskās drošības [aizsardzībai,] sabiedrības morāles aizsardzībai[,] [..] sabiedriskās kārtības uzturēšanai, cilvēku, dzīvnieku dzīvības vai veselības vai augu aizsardzībai [..]”, “ievērojot prasību, ka šādus pasākumus nepiemēro veidā, kas būtu Pušu savstarpēja patvaļīga vai neattiecinājama diskriminācija vienādos apstākļos vai pakalpojumu tirdzniecības slēpts ierobežojum[s]”.

17 CETA D iedaļā “Ieguldījumu aizsardzība” ir iekļauts CETA 8.9.–8.14. pants, kuri ir formulēti šādi:

“8.9. pants

Ieguldījumu un regulatīvie pasākumi

1. Šīs nodaļas nolūkā Puses atkārtoti apstiprina savas tiesības reglamentēt to teritorijās, lai sasniegtu tādus leģitīmus politikas mērķus kā sabiedrības veselības aizsardzība, drošība, vide vai sabiedrības morāle, sociālā vai patērētāju tiesību aizsardzība vai kultūras daudzveidības veicināšana un aizsardzība.

2. Lielākai noteiktībai – tikai tas, ka Puse, tostarp veicot grozījumus savos tiesību aktos, reglamentē tādā veidā, kas negatīvi ietekmē ieguldījumu vai skar ieguldītāja gaidas, tostarp tā iecerēto peļņu, nav uzskatāms par kāda pienākuma pārkāpumu atbilstoši šai iedaļai.

[..]

4. Lielākai noteiktībai – nekas šajā iedaļā neliedz Pusei neturpināt subsīdijas piešķiršanu vai pieprasīt atlīdzinājumu [..], vai pieprasīt Pusei kompensēt to ieguldītājam.

8.10. pants

Attieksme pret ieguldītājiem un aptvertajiem ieguldījumiem

1. Katra Puse nodrošina tās teritorijā taisnīgu un objektīvu attieksmi pret otras Puses aptvertajiem ieguldījumiem un pret ieguldītājiem attiecībā uz to aptvertajiem ieguldījumiem, kā arī pilnīgu aizsardzību un drošību saskaņā ar 2.–7. punktu.

2. Puse pārkāpj taisnīgas un objektīvas attieksmes pienākumu, kas norādīts 1. punktā, ja pasākums vai pasākumu virkne ir saistīta ar:

- a) tiesiskuma neievērošanu attiecībā uz tiesvedību krimināllietā un civilo vai administratīvo tiesvedību;
- b) tiesību aktos paredzētās kārtības būtisku pārkāpumu, tostarp pārredzamības būtisku pārkāpumu tiesvedībā un administratīvajā tiesvedībā;
- c) nepārprotamu patvaļu;

- d) mērķtiecīgu diskrimināciju nepārprotami nepamatotu iemeslu, piemēram, dzimuma, rases vai reliģiskās pārliecības;
- e) aizskarošu attieksmi pret ieguldītājiem, piemēram, spaidiem, piespiešanu un aizskaršanu; vai;
- f) jebkuru citu elementu pārkāpumu saistībā ar taisnīgas un objektīvas attieksmes pienākumu, ko Puses pieņēmušas saskaņā ar šā panta 3. punktu.

3. Puses regulāri vai pēc kādas Puses pieprasījuma pārskata šā pienākuma saturu, lai nodrošinātu taisnīgu un objektīvu attieksmi. Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja [...] šajā saistībā var izstrādāt ieteikumus un iesniegt tos CETA Apvienotajai komitejai lēmuma pieņemšanai.

4. Piemērojot iepriekšminēto taisnīgas un objektīvas attieksmes pienākumu, šķīrējtiesa var ņemt vērā, vai Puse ir izteikusi īpašu aicinājumu ieguldītājam, pamudinot veikt aptvertu ieguldījumu, kas radīja tiesisko paļāvību [...].

5. Lielākai noteiktībai – “pilnīga aizsardzība un drošība” attiecas uz Puses pienākumiem saistībā ar ieguldītāju un aptverto ieguldījumu fizisko drošību.

6. Lielākai noteiktībai – kāda cita šā nolīguma noteikuma pārkāpums vai atsevišķa starptautiska nolīguma pārkāpums nenozīmē šā panta pārkāpumu.

7. Lielākai noteiktībai – tas, ka pasākums ir Puses tiesību aktu pārkāpums, pats par sevi nav šā panta pārkāpums. Lai noskaidrotu, vai pasākums ir šā panta pārkāpums, šķīrējtiesai jāapsver, vai Puse ir rīkojusies neatbilstīgi 1. punktā norādītajiem pienākumiem.

8.11. pants

Zaudējumu atlīdzināšana

[...] Katra Puse nodrošina otras Puses ieguldītājiem, kuru aptvertie ieguldījumi tās teritorijā cieš zaudējumus bruņota konflikta, pilsoņu sacelšanās, ārkārtas stāvokļa vai dabas katastrofas dēļ, ne mazāk labvēlīgu attieksmi par to, ko Puse nodrošina saviem ieguldītājiem [...].

8.12. pants

Ekspropriācija

1. Puse nenacionalizē vai neatsavina aptvertu ieguldījumu ne tieši, ne netieši, veicot pasākumus, kuru ietekme ir līdzvērtīga nacionalizācijai vai ekspropriācijai (“ekspropriācija”), izņemot:

- a) sabiedriskiem mērķiem;
- b) likumā paredzētā kārtībā;
- c) nediskriminējoši; un
- d) samaksājot tūlītēju, atbilstīgu un iedarbīgu kompensāciju.

Lielākai noteiktībai – šo punktu interpretē saskaņā ar 8.-A pielikumu.

[...]

8.13. pants

Pārvedumi

1. Katra Puse atļauj visus pārvedumus, kas attiecas uz aptvertu ieguldījumu, veikt bez ierobežojumiem vai vilcināšanās, brīvi konvertējamā valūtā un atbilstoši tirgus valūtas maiņas kursam, ko piemēro pārveduma dienā. Šādos pārvedumos ietilpst:

- a) iemaksas kapitālā, piemēram, galvenie un papildu līdzekļi, lai uzturētu, attīstītu vai palielinātu ieguldījumu;
- b) peļņa, dividendes, procenti, kapitāla pieaugums, honorāru maksājumi [...] vai cita veida ieņēmumi vai summas no aptvertajiem ieguldījumiem;
- c) ieņēmumi no aptvertā ieguldījuma vai tā daļas pārdošanas vai likvidācijas;
- d) maksājumus, kas veikti uz līguma pamata, kuru noslēdzis aptvertais ieguldītājs, vai aptvertos ieguldījumus, kas veikti, ievērojot aizdevuma līgumu;

[..]

2. Puse neprasa saviem ieguldītājiem pārvest ieņēmumus, ienākumus, peļņu vai citas summas, kas iegūtas no ieguldījumiem otras Puses teritorijā vai ir saistītas ar tiem, un nesoda savus ieguldītājus par to, ka minētās summas netiek pārvestas.

3. Nekas šajā pantā neliedz Pusei objektīvā un nediskriminējošā veidā, nevis veidā, kas būtu slēpts pārvedumu ierobežojums, piemērot savus tiesību aktus šādās jomās:

- a) bankrots, maksātnespēja vai kreditoru tiesību aizsardzība;
- b) vērtspapīru emisija, tirdzniecība vai darījumi;
- c) noziedzīgi nodarījumi vai sodāmi pārkāpumi;
- d) finanšu pārskatu iesniegšana vai darījumu uzskaitē, kas nepieciešama, lai sniegtu palīdzību tiesībsargāšanas iestādēm vai finanšu regulatoriem; un
- e) tiesvedības rezultātā pasludinātu spriedumu apmierināšana.

8.14. pants

Subrogācija

Ja Puse vai Puses pārstāvis veic maksājumu atbilstoši kompensācijai, garantijai vai apdrošināšanas līgumam, ko tā noslēgusi attiecībā uz ieguldījumu, kuru viens vai vairāki tās ieguldītāji veikuši otras Puses teritorijā, otra Puse atzīst, ka Pusei vai tās pārstāvim visos gadījumos tiks nodrošinātas tādas pašas tiesības, kādas ir ieguldītājam attiecībā uz ieguldījumu. [..]”

18 CETA 8.-A pielikumā, uz kuru ir atsauce šā nolīguma 8.12. panta 1. punktā, ir noteikts:

“Puses apstiprina, ka tām ir kopīga izpratne par šādiem aspektiem:

1. Ekspropriācija var būt tieša vai netieša:

a) tieša ekspropriācija notiek tad, ja ieguldījumi tiek nacionalizēti vai citādi tieši ekspropriēti, izmantojot īpašumtiesību oficiālu nodošanu vai tiešu konfiskāciju; un

b) netieša ekspropriācija notiek tad, ja kādas Puses veiktam pasākumam vai pasākumu kopumam, kas neietver īpašumtiesību oficiālu nodošanu vai tiešu konfiskāciju, ir tiešai ekspropriācijai līdzvērtīga ietekme tāda ziņā, ka ieguldītājam attiecībā uz saviem ieguldījumiem tiek būtiski ierobežota pamata īpašumtiesību izmantošana, ieskaitot tiesības izmantot savus ieguldījumus un tos atsavināt.

2. Lai varētu noteikt, vai kādas Puses veikts pasākums vai pasākumu kopums konkrētā situācijā ir netieša ekspropriācija, katrā gadījumā jāveic atsevišķa, uz faktiem balstīta izmeklēšana, kurā citu faktoru starpā ņem vērā:

a) pasākuma vai pasākumu kopuma ekonomisko ietekmi, tomēr, pat ja kādas Puses veiktam pasākumam vai pasākumu kopumam ir nelabvēlīga ietekme uz ieguldījumu ekonomisko vērtību, šāda ietekme nenozīmē, ka notikusi netieša ekspropriācija;

b) Puses veiktā pasākuma vai pasākumu kopuma ilgumu;

c) to, cik lielā mērā pasākums vai pasākumu kopums traucē papildīties skaidrām un pamatotām ieguldījumu prognozēm; un

d) pasākuma vai pasākumu kopuma raksturu, proti, to objektu, kontekstu un nolūku.

3. Skaidrības labad – izņemot retus gadījumus, kad pasākuma vai pasākumu kopuma ietekme tā mērķa dēļ ir tik nopietna, ka tā acīmredzami ir pārmērīga, Puses veikti nediskriminējoši pasākumi, ko izveido un piemēro, lai aizsargātu tādus leģitīmus sabiedrības labklājības mērķus kā veselība, drošība un vide, nav netiešas ekspropriācijas.”

19 CETA 1.1. pantā ir noteikts, ka “šajā nolīgumā, ja vien nav norādīts citādi” jēdziens “pasākums” apzīmē “Puses tiesību aktu, regulējumu, noteikumu, procedūru, lēmumu, administratīvo procesu, prasību, praksi vai jebkāda cita veida pasākumu”.

20 CETA 8.2. pantā ir precizēts:

“1. [Astoto nodaļu] attiecina uz pasākumu, ko Puse pieņēmusi vai paturējusi spēkā savā teritorijā attiecībā uz:

a) otras Puses ieguldītāju;

b) aptverto ieguldījumu; [..]

[..]

4. [..] Var iesniegt prasības tikai [..] atbilstoši procedūrām, kas noteiktas F iedaļā. [..] Ar C iedaļu saistītas prasības par aptvertā ieguldījuma izveidi vai iegādi ir izslēgtas no F iedaļas piemērošanas jomas. D iedaļa attiecas tikai uz aptvertajiem ieguldījumiem un ieguldītājiem saistībā ar to aptvertajiem ieguldījumiem.

[..]”

D. Piemērojamās tiesības

21 CETA 8.31. pantā ir paredzēts:

“1. Pieņemot lēmumu, šķirējtiesa, kas izveidota atbilstoši šai iedaļai, piemēro šo nolīgumu, kā interpretēts saskaņā ar Vīnes Konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām [1969. gada 23. maijs (Recueil des traités des Nations unies, 1155. sējums, 331. lpp.; turpmāk tekstā – “Vīnes konvencija”)] un citiem starptautisko tiesību aktu noteikumiem un principiem, kas piemērojami starp Pusēm.

2. Tiesai nav jurisdikcijas noteikt tāda pasākuma likumību, kas, iespējams, ir šā nolīguma pārkāpums, atbilstoši Puses tiesību aktiem. Lielākai noteiktībai – nosakot pasākuma saderību ar šo nolīgumu, šķirējtiesa attiecīgā gadījumā var faktiski izskatīt Puses tiesību aktus [ņemt vērā Puses tiesību aktus kā faktisko apstākli]. Rikojoties šādi, šķirējtiesa ievēro prevalējošo interpretāciju, ko par Puses tiesību aktiem sniegušas minētās Puses tiesas vai iestādes, un jebkāda šķirējtiesas sniegta Puses tiesību aktu interpretācija minētās Puses tiesām vai iestādēm nav saistoša.

3. Ja rodas nopietnas bažas attiecībā uz jautājumiem par interpretāciju, kas var skart ieguldījumu, Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja [..] var ieteikt CETA Apvienotajai komitejai pieņemt šā nolīguma interpretāciju. CETA Apvienotās komitejas pieņemta interpretācija ir saistoša šķirējtiesai, kas izveidota atbilstoši šai iedaļai. CETA Apvienotā komiteja var nolemt, ka interpretācija ir saistoša no konkrētas dienas.”

22 CETA 8.28. panta 2. punktā ir noteikts:

“Apelācijas tiesa var atbalstīt, grozīt vai atcelt šķirējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz:

- a) kļūdām piemērojamo tiesību aktu piemērošanā vai interpretācijā;
- b) nepārprotamām kļūdām faktu novērtēšanā, tostarp Pušu attiecīgo vietējo tiesību aktu novērtēšanā;
- c) iemesliem, kas norādīti [Konvencijas par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem, kura parakstīta Vašingtonā 1965. gada 18. martā; turpmāk tekstā – “ICSID konvencija”] 52. panta 1. punkta a)–e) apakšpunktā, ciktāl uz tiem neattiecas a) un b) apakšpunkts.”

E. Procesuālie noteikumi

23 Saskaņā ar CETA 8.23. panta 1. un 2. punktu:

“1. Ja strīds nav izšķirts apspriešanās procesā, prasību var iesniegt atbilstoši šai iedaļai:

- a) Puses ieguldītājs savā vārdā vai
- b) Puses ieguldītājs vietējā uzņēmuma vārdā, kurš tam pieder vai kuru tas kontrolē tieši vai netieši.

2. Prasību var iesniegt atbilstoši šādiem noteikumiem:

- a) ICSID konvencija un šķirējtiesas reglaments;
- b) ICSID papildu mehānisma noteikumi, ja nepiemēro tiesvedības nosacījumus atbilstoši a) apakšpunktam;

c) [Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisijas] šķirējtiesas noteikumi vai

d) jebkādi citi noteikumi, par ko vienojas strīdā iesaistītās puses.”

24 Šajā 8.23. pantā minētais jēdziens “vietējs uzņēmums” atbilstoši CETA 8.1. pantam apzīmē “juridisk[u] person[u], kas izveidota vai organizēta saskaņā ar atbildētāja tiesību aktiem un kas pieder otras Puses ieguldītājam vai ko tas kontrolē tieši vai netieši”.

25 Runājot par apspriešanos, kurai, pamatojoties uz minēto 8.23. pantu, ir jānotiek iepriekš, 8.19. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

“2. Ja vien strīdā iesaistītās puses nevienojas citādi, apspriešanās vieta ir:

a) Otava, ja apstrīdētie pasākumi ir Kanādas pasākumi;

b) Brisele, ja apstrīdētie pasākumi attiecas uz Eiropas Savienības pasākumu [..];

c) Eiropas Savienības dalībvalsts galvaspilsēta, ja apstrīdētie pasākumi ir tikai šīs dalībvalsts pasākumi.

3. Strīdā iesaistītās puses var apspriesties, izmantojot videokonferenci vai citus atbilstošus līdzekļus, piemēram, gadījumā, ja uzņēmums ir mazs vai vidējs uzņēmums.”

26 Turklāt CETA 8.22. pantā ir precizēts:

“1. Ieguldītājs drīkst iesniegt prasību atbilstoši 8.23. pantam tikai tad, ja ieguldītājs:

a) iesniedzot prasību, sniedz atbildētājam savu piekrišanu strīdu izšķiršanai šķirējtiesā saskaņā ar šajā iedaļā paredzētajām procedūrām;

b) ļauj paiet vismaz 180 dienām no pieprasījuma rīkot apspriešanos iesniegšanas un attiecīgā gadījumā vismaz 90 dienām no paziņojuma iesniegšanas, kurā lūgts noteikt atbildētāju;

c) ir izpildījis paziņojumā, kurā lūgts noteikt atbildētāju, ietvertās prasības;

d) ir izpildījis prasības, kas attiecas uz pieprasījumu rīkot apspriešanos;

e) savā prasībā nenorāda pasākumu, kas netika norādīts tā pieprasījumā rīkot apspriešanos;

f) atsauc vai pārtrauc jebkādu esošu tiesvedību šķirējtiesā vai tiesā saskaņā ar vietējiem vai starptautiskajiem tiesību aktiem attiecībā uz pasākumu, kas, iespējams, ir tā prasībā norādītais pārkāpums; un

g) atsakās no tiesībām ierosināt prasību vai tiesvedību šķirējtiesā vai tiesā saskaņā ar vietējiem vai starptautiskajiem tiesību aktiem attiecībā uz pasākumu, kas, iespējams, ir tā prasībā norādītais pārkāpums.

[..]

5. Atteikumu, kas sniegts attiecīgi atbilstoši 1. punkta g) apakšpunktam vai 2. punktam, pārstāj piemērot:

a) ja šķirējtiesa noraida prasību, pamatojoties uz neatbilstību 1. vai 2. punkta prasībām vai jebkādu citu procesuālu vai ar jurisdikciju saistītu iemeslu dēļ;

b) ja šķīrējtiesa noraida prasību atbilstoši 8.32. vai 8.33. pantam vai

c) ja ieguldītājs atsauc savu prasību [...] 12 mēnešu laikā pēc šķīrējtiesas sastāva izveides.”

27 CETA 8.32. un 8.33. pants, uz kuriem ir iekļauta atsauce tā 8.22. panta 5. punkta b) apakšpunktā, attiecas respektīvi uz “prasībām bez acīmredzamas juridiskas būtības” un “no juridiskā viedokļa nepamatotām prasībām” – pēdējās minētās ir definētas kā prasības, “par [kurām] prasītāja labā [ne]var pieņemt nolēmumu atbilstoši šai iedaļai, pat ja pieņem, ka norādītie fakti ir patiesi”. Šajos pantos ir noteikts, ka CETA šķīrējtiesas kompetencē ir sākotnēji izvērtēt, vai prasība ir jānoraida kā prasība bez acīmredzamas juridiskas būtības vai kā no juridiskā viedokļa nepamatota prasība, ja atbildētājs par to ir izvirzījis iebildumu.

28 CETA 8.25. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Atbildētājs piekrīt strīdu izšķiršanai šķīrējtiesā saskaņā ar šajā iedaļā paredzētajām procedūrām.”

29 CETA 8.27. panta 6., 7. un 9. punktā ir paredzēts:

“6. Šķīrējtiesa iztiesā lietas sastāvos, kuros ietilpst trīs šķīrējtiesas locekļi, no kuriem viens ir [...] Savienības dalībvalsts valstspiederīgais, viens – Kanādas valstspiederīgais un viens – trešās valsts valstspiederīgais. Šķīrējtiesas sastāva priekšsēdētājs ir šķīrējtiesas loceklis, kas ir trešās valsts valstspiederīgais.

7. Tiesas priekšsēdētājs 90 dienu laikā pēc prasības iesniegšanas atbilstoši 8.23. pantam ieceļ šķīrējtiesas locekļus, kas veido šķīrējtiesas sastāvu lietas iztiesāšanai rotācijas kārtībā, lai nodrošinātu, ka sastāvu salikums ir nejaušs un neprognozējams, vienlaikus nodrošinot vienlīdzīgas iespējas strādāt visiem šķīrējtiesas locekļiem.

[..]

9. Neatkarīgi no 6. punkta noteikumiem strīdā iesaistītās puses var vienoties, ka lietu iztiesā viens šķīrējtiesas loceklis, ko gadījumā iecel no trešās valsts valstspiederīgajiem. Atbildētājs ar izpratni izturas pret prasītāja lūgumu par to, ka lietu iztiesā viens šķīrējtiesas loceklis, jo īpaši, ja prasītājs ir mazs vai vidējs uzņēmums vai arī prasītā kompensācija vai zaudējumu atlīdzība ir salīdzinoši neliela. Šādu lūgumu izsaka pirms šķīrējtiesas sastāva izveides.”

30 CETA 8.28. panta 5., 7. un 9. punktā ir noteikts:

“5. Apelācijas tiesas sastāvā, kas izveidots apelācijas izskatīšanai, ietilpst trīs gadījumā iecelti apelācijas tiesas locekļi.

[..]

7. CETA Apvienotā komiteja nekavējoties pieņem lēmumu, saistībā ar apelācijas tiesas darbību nosakot šādus [...] jautājumus:

[..]

b) procedūras apelācijas tiesvedības ierosināšanai un veikšanai [...];

[..]

9. Pieņemot 7. punktā norādīto lēmumu:

a) strīdā iesaistītā puse var pārsūdzēt nolēmumu, kas sniegts atbilstoši šai iedaļai, apelācijas tiesā 90 dienu laikā pēc tā sniegšanas;

[..]

c) atbilstoši 8.39. pantam sniegtu nolēmumu neuzskata par galīgu un nedrīkst veikt nekādu darbību nolēmuma izpildei, pirms:

- i) pagājušas 90 dienas no šķīrējtiesas nolēmuma sniegšanas un nav ierosināta apelācijas tiesvedība;
- ii) ierosināta apelācijas tiesvedība ir noraidīta vai atsaukta vai
- iii) pagājušas 90 dienas no apelācijas tiesas nolēmuma un apelācijas tiesa nav nosūtījusi jautājumu atpakaļ šķīrējtiesai;

d) apelācijas tiesas galīgo nolēmumu uzskata par galīgo nolēmumu 8.41. panta nolūkā; [..]

[..].”

31 CETA 8.39. pantā ir noteikts:

“1. Ja šķīrējtiesa pieņem galīgo nolēmumu attiecībā uz atbildētāju, tā var piespriest tikai atsevišķi vai apvienojumā:

- a) finansiālu zaudējumu atlīdzināšanu un jebkādas piemērojamos procentus;
- b) īpašuma restitūciju. Šādā gadījumā nolēmumā norāda, ka restitūcijas vietā atbildētājs var segt finansiālos zaudējumus, kas atbilst īpašuma faktiskajai tirgus vērtībai [..], un jebkādas piemērojamos procentus [..].

2. Pamatojoties uz 1. un 5. punktu, ja prasība ir celta atbilstoši 8.23. panta 1. punkta b) apakšpunktam:

- a) nolēmumā par finansiālu zaudējumu atlīdzināšanu un jebkādiem piemērojamiem procentiem noteikts, ka summas saņēmējs ir vietējs uzņēmums;
- b) nolēmumā par īpašuma restitūciju noteikts, ka restitūcijas saņēmējs ir vietējs uzņēmums;

[..]

3. Finansiālu zaudējumu atlīdzība nav lielāka nekā [..] zaudējumu summa [..]

4. Šķīrējtiesa nepiespiež zaudējumu atlīdzināšanu kā sodu.

5. Šķīrējtiesa nosaka, ka tiesvedības izmaksas sedz tiesvedībā zaudējusi strīdā iesaistītā puse. Izņēmuma gadījumos šķīrējtiesa var sadalīt izmaksas starp strīdā iesaistītajām pusēm, ja tā nosaka, ka sadalīšana ir atbilstoša, ņemot vērā prasības apstākļus. Citas pamatotas izmaksas, tostarp izmaksas par juridisko pārstāvību un palīdzību, sedz tiesvedībā zaudējusi strīdā iesaistītā puse, ja vien šķīrējtiesa nenosaka, ka šāda sadalīšana ir nepamatota, ņemot vērā prasības apstākļus. Ja ir apmierinātas tikai prasības daļas, izmaksas proporcionāli pielāgo prasību apmierināto daļu skaitam vai apmēram.

6. CETA Apvienotā komiteja apsver papildu noteikumus, kuru mērķis ir samazināt finanšu slogu prasītājiem, kas ir fiziskas personas vai mazi un vidēji uzņēmumi. Šādos papildu noteikumos jo īpaši var ņemt vērā šādu prasītāju finanšu resursus un pieprasīto kompensācijas summu.

7. [...] Šķīrējtiesa sniedz savu galīgo nolēmumu 24 mēnešu laikā no dienas, kad prasība ir iesniegta saskaņā ar 8.23. pantu. Ja šķīrējtiesa pieprasa papildu laiku sava galīgā nolēmuma sniegšanai, tā norāda strīdā iesaistītajām pusēm kavēšanās iemeslus.”

32 CETA 8.41. pantā ir noteikts:

“1. Atbilstoši šai iedaļai sniegts nolēmums ir saistošs strīdā iesaistītajām pusēm un attiecībā uz konkrēto lietu.

2. [...] Strīdā iesaistītā puse atzīst un ievēro nolēmumu nekavējoties.

[..]

4. Nolēmuma izpildi reglamentē atbilstoši tiesību aktiem par spriedumu vai nolēmumu izpildi, kuri ir spēkā vietā, kurā izpilde tiek prasīta.

[..]”

F. Paredzētās šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļi

33 CETA 8.27. panta 2.–5. un 12.–16. punktā ir noteikts:

“2. CETA Apvienotā komiteja pēc šā nolīguma stāšanās spēkā ieceļ piecpadsmit šķīrējtiesas locekļus. Pieci šķīrējtiesas locekļi ir kādas [...] Savienības dalībvalsts valstspiederīgie, pieci ir Kanādas valstspiederīgie un pieci ir trešo valstu valstspiederīgie.

3. CETA Apvienotā komiteja var nolemt palielināt vai samazināt šķīrējtiesas locekļu skaitu par skaitu, kas dalās ar trīs. Papildu locekļus ieceļ atbilstoši tādiem pašiem nosacījumiem, kā paredzēts 2. punktā.

4. Šķīrējtiesas locekļiem ir to attiecīgajās valstīs nepieciešamā kvalifikācija iecelšanai tiesneša amatā vai arī viņi ir juristi ar atzītu kompetenci. Viņ[iem] jābūt apliecinājušiem zināšanas starptautiskajās publiskajās tiesībās. Vēlams, lai viņiem būtu speciālās zināšanas, jo īpaši starptautiskajās ieguldījumu tiesībās, starptautiskajās tirdzniecības tiesībās un strīdu izšķiršanā, kas izriet no starptautiskiem ieguldījumu vai starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem.

5. Šķīrējtiesas locekļus, kas iecelti atbilstoši šai iedaļai, ieceļ uz piecu gadu termiņu, kas atjaunojams vienu reizi. Tomēr no 15 personām, kas ieceltas uzreiz pēc šā nolīguma stāšanās spēkā, septiņu personu (kuras nosaka ar izlozes palīdzību) pilnvaru termiņu pagarina līdz sešiem gadiem. Ja rodas vakances, tās uzreiz aizpilda. [...]

[..]

12. Lai nodrošinātu šķīrējtiesas locekļu pieejamību, viņiem maksā ikmēneša honorāru, ko nosaka CETA Apvienotā komiteja.

13. Šā panta 12. punktā norādīto maksu abas Puses [ieskaita] vienādā apmērā [...].

14. Ja vien CETA Apvienotā komiteja nepieņem lēmumu saskaņā ar 15. punktu, lietas iztiesāšanai izveidotā šķīrējtiesas locekļu sastāva izmaksu un izdevumu summa, izņemot 12. punktā norādītās izmaksas, ir summa, kas noteikta atbilstoši ICSID konvencijas Administratīvo un finanšu noteikumu 14. noteikuma 1. punktam, kur[š] ir spēkā prasības iesniegšanas dienā, un ko šķīrējtiesa iedalījusi strīdā iesaistītajām pusēm saskaņā ar 8.39. panta 5. punktu.

15. CETA Apvienotā komiteja, pieņemot lēmumu, var pārveidot honorāru un citas izmaksas un izdevumus par regulāru atalgojumu un lemt par piemērojamo kārtību un nosacījumiem.

16. ICSID sekretariāts darbojas kā šķīrējtiesas sekretariāts un nodrošina tai piemērotu atbalstu.”

34 CETA 8.28. panta 3., 4. un 7. punktā ir noteikts:

“3. Apelācijas tiesas locekļus ieceļ ar CETA Apvienotās komitejas lēmumu tajā pašā laikā, kad pieņem 7. punktā norādīto lēmumu.

4. Apelācijas tiesas locekļi atbilst 8.27. panta 4. punkta prasībām un ievēro 8.30. panta noteikumus.

[..]

7. CETA Apvienotā komiteja nekavējoties pieņem lēmumu, saistībā ar apelācijas tiesas darbību nosakot šādus administratīvus un organizatoriskus jautājumus:

[..]

c) procedūras vakances aizpildīšanai apelācijas tiesā un apelācijas tiesas sastāvā, kas izveidots lietas iztiesāšanas nolūkā;

d) apelācijas tiesas locekļu atalgojums;

e) noteikumi saistībā ar apelācijas tiesvedības izmaksām;

f) apelācijas tiesas locekļu skaits; [..]

[..].”

35 CETA 8.30. pantā ir noteikts:

“1. Šķīrējtiesas locekļi ir neatkarīgi. Viņi nav saistīti ar kādu valdību. Šķīrējtiesas locekļi nesaņem norādījumus no kādas organizācijas vai valdības jautājumos, kas attiecas uz strīdu. Viņi nepiedalās tādu strīdu izskatīšanā, kas radītu tiešu vai netiešu interešu konfliktu. Šķīrējtiesas locekļi ievēro Starptautiskās Advokātu asociācijas [(International Bar Association)] pamatnostādnes par interešu konfliktiem starptautiskajā arbitrāžā[, kuras 2004. gada 22. maijā ir apstiprinājusi Starptautiskās Advokātu asociācijas Padome, turpmāk tekstā – “IBA pamatnostādnes”] vai jebkādu papildu noteikumus, kas pieņemti atbilstoši 8.44. panta 2. punktam. Turklāt pēc iecelšanas viņi neveic darbības kā advokāts, puses iecelts eksperts vai liecinieks jebkādā neizšķirtā vai jaunā ieguldījumu strīdā saskaņā ar šo vai jebkādu citu starptautisku nolīgumu.

[..]

4. Pamatojoties uz šķīrējtiesas priekšsēdētāja argumentētu ieteikumu vai Pušu kopīgu iniciatīvu, Puses ar CETA Apvienotās komitejas lēmumu var atcelt no amata šķīrējtiesas locekli, ja viņa rīcība ir neatbilstīga 1. punktā norādītajiem pienākumiem un nesavietojama ar viņa dalības turpināšanu šķīrējtiesā.”

36 Šā 8.30. panta 1. punkta otrajam teikumam ir pievienota zemsvītras piezīme, kurā ir noteikts, ka “lielākai noteiktībai – tas, ka persona saņem atalgojumu no valdības, nepadara šo personu par nepiemērotu”.

G. Apvienotā komiteja un Pakalpojumu un Ieguldījumu komiteja

37 Atbilstoši CETA 26.1. panta noteikumiem:

“1. Puses ar šo izveido CETA Apvienoto komiteju, kurā ietilpst [..] Savienības pārstāvji un Kanādas pārstāvji. CETA Apvienotās komitejas līdzpriekšsēdētāji ir Kanādas starptautiskās tirdzniecības [..] ministrs un par tirdzniecību atbildīgais Eiropas Komisijas loceklis vai viņu attiecīgās pilnvarotās personas.

[..]

3. CETA Apvienotā komiteja ir atbildīga par visiem jautājumiem, kas attiecas uz Pušu tirdzniecību un ieguldījumiem un šā nolīguma īstenošanu un piemērošanu. [..]

4. CETA Apvienotā komiteja:

[..]

e) pieņem lēmumus, kā norādīts 26.3. pantā;

[..]

5. CETA Apvienotā komiteja var:

[..]

e) pieņemt šā nolīguma noteikumu interpretācijas, kas ir saistošas šķīrējtiesām, kuras izveidotas atbilstoši [astotās] nodaļas F iedaļai (Ieguldītāju un valstu ieguldījumu strīdu izšķiršana) un [divdesmit devītajai] nodaļai (Domstarpību izšķiršana);

[..].”

38 CETA 26.3. pantā ir noteikts:

“1. CETA Apvienotajai komitejai šā nolīguma mērķu sasniegšanas nolūkā ir tiesības pieņemt lēmumus visos jautājumos, ja tā paredzēts šajā nolīgumā.

2. CETA Apvienotās komitejas pieņemtie lēmumi ir saistoši Pusēm [..]

3. CETA Apvienotā komiteja pieņem savus lēmumus un ieteikumus, savstarpēji vienojoties.”

39 CETA 8.44. panta 2. punkta redakcija ir šāda:

“2. Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja, Pusēm vienojoties un pēc to attiecīgo iekšējo prasību un procedūru pabeigšanas, pieņem šķīrējtiesas locekļu rīcības kodeksu, ko piemēro strīdos, kuri izriet no šīs nodaļas, un kas var aizstāt vai papildināt piemērojamos noteikumus un risināt tādus jautājumus kā:

a) izpaušanas pienākumi;

b) šķīrējtiesas locekļu neatkarība un godprātība; un

c) konfidencialitāte.

Puses dara visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka rīcības kodekss tiek pieņemts ne vēlāk kā šā nolīguma provizoriskās piemērošanas vai spēkā stāšanās pirmajā dienā (atkarībā no situācijas) un jebkurā gadījumā ne vēlāk kā divus gadus pēc šādas dienas.”

H. CETA tiešas iedarbības neesamība Pušu tiesību sistēmās

- 40 CETA 30.6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “nekas šajā nolīgumā nav interpretējams tā, ka tas [..] atļautu uz šo nolīgumu atsaukties tieši Pušu valsts tiesību sistēmās.”

I. Kopīgais interpretējošais instruments un Paziņojums Nr. 36

- 41 CETA 30.1. pantā ir paredzēts, ka “šā nolīguma protokoli, pielikumi, deklarācijas, kopīgās deklarācijas, vienošanās un zemsvītras piezīmes ir tā neatņemamas daļas”.

- 42 Parakstot CETA, Savienība un tās dalībvalstis, kā arī Kanāda pieņēma Kopīgo interpretējošo instrumentu (OV 2017, L 11, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “Kopīgais interpretējošais instruments”), kura 1. punkta b) un d) apakšpunktā ir noteikts:

“b) CETA iemieso Kanādas un [..] Savienības un tās dalībvalstu kopīgo apņemšanos izvērst brīvu un taisnīgu tirdzniecību dinamiskā un uz nākotni vērstā sabiedrībā. [..]

[..]

d) [..] Savienībai un tās dalībvalstīm un Kanādai tāpēc arī turpmāk būs spēja panākt leģitīmus publiskās politikas mērķus, ko nosaka to demokrātiskās iestādes, tādus kā sabiedrības veselība, sociālie pakalpojumi, sabiedriskā izglītība, drošība, vide, sabiedrības morāle, privātums un datu aizsardzība un kultūras daudzveidības veicināšana un aizsardzība. CETA arī nepazeminās mūsu attiecīgos standartus un noteikumus saistībā ar pārtikas drošumu, produktu drošumu, patērētāju aizsardzību, veselību, vides vai darba tiesību aizsardzību. Importētām precēm, pakalpojumu sniedzējiem un ieguldītājiem jāturpina ievērot iekšzemes prasības, tostarp noteikumi un normas. [..]”

- 43 Šā instrumenta 2. punktā ir noteikts šādi:

“CETA saglabā [..] Savienības un tās dalībvalstu un Kanādas spēju pieņemt un piemērot pašām savus normatīvos aktus, ar kuriem reglamentē ekonomisko aktivitāti sabiedrības interesēs, lai panāktu leģitīmus publiskās politikas mērķus, tādus kā sargāt un veicināt sabiedrības veselību, sociālos pakalpojumus, sabiedrisko izglītību, drošību, vidi, sabiedrības morāli, sociālo vai patērētāju tiesību aizsardzību, privātumu un datu aizsardzību, kā arī sargāt un veicināt kultūras daudzveidību.”

- 44 Minētā instrumenta 6. punktā ir paredzēts:

“a) CETA ietver mūsdienīgus noteikumus par ieguldījumiem, saglabājot valdību tiesības īstenot regulatīvo funkciju sabiedrības interesēs, tostarp gadījumos, kad šāds regulējums ietekmē ārvalstu ieguldījumus, vienlaikus garantējot augstu aizsardzības līmeni ieguldījumiem un nodrošinot strīdu izšķiršanu taisnīgā un pārskatāmā veidā. CETA neizraisīs labvēlīgāku attieksmi pret ārvalstu ieguldītājiem nekā pret vietējiem ieguldītājiem. CETA neprivilēgē vērstānos ieguldījumu tiesu sistēmā, kas izveidota ar nolīgumu. Ieguldītāji tā vietā var izvēlēties izmantot pieejamās iespējas vērsties iekšzemes tiesās.

b) CETA precizē, ka valdības var mainīt savus likumus neatkarīgi no tā, vai tas var negatīvi ietekmēt ieguldījumu vai ieguldītāja peļņas ekspektācijas. [..]

[..]

- d) CETA pieprasa reālu ekonomisku saikni ar Kanādas vai [..] Savienības ekonomikām, lai uzņēmums gūtu labumu no nolīguma, un liedz “čaulas” jeb “pastkastītes” uzņēmumiem, ko Kanādā vai Eiropas Savienībā ir dibinājuši citu valstu ieguldītāji, celt prasības pret Kanādu vai [..] Savienību un tās dalībvalstīm. [..]
- e) Lai nodrošinātu, ka šķirējtiesas jebkādos apstākļos ievēro Pušu nodomu, kā izklāstīts nolīgumā, CETA ir iekļauti noteikumi, kas ļauj Pusēm izdot saistošas interpretācijas piezīmes. Kanāda un [..] Savienība un tās dalībvalstis ir apņēmušās izmantot šos noteikumus, lai izvairītos no jebkādas kļūdainas šķirējtiesu veiktas CETA interpretācijas un lai to izlabotu.
- f) CETA izlēmīgi attālinās no ieguldījumu strīdu izšķiršanas tradicionālās pieejas un izveido neatkarīgas, objektīvas un pastāvīgas ieguldījumu šķirējtiesas, iedvesmojoties no [..] Savienības un tās dalībvalstu un Kanādas publisko tiesu sistēmas principiem, kā arī no starptautiskajām tiesām, tādām kā Starptautiskā Tiesa un Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Tādējādi šo šķirējtiesu locekļi būs personas, kas kvalificējas tiesneša amata ieņemšanai katra savā valstī, un tos uz noteiktu laiku iecels [..] Savienība un Kanāda. Lietas izskatīs trīs gadījumattasē izvēlēti locekļi. Šīm personām ir izstrādāti stingri ētikas noteikumi, lai nodrošinātu viņu neatkarību un objektivitāti, kā arī interešu konflikta, neobjektivitātes vai iespaida par neobjektivitāti neesamību. [..] Savienība un tās dalībvalstis un Kanāda ir vienojušās nekavējoties sākt turpmāku darbu ar rīcības kodeksu, lai tālāk nodrošinātu šķirējtiesu locekļu objektivitāti, ar viņu atalgojuma metodi un līmeni un ar viņu atlases procesu. Kopīgais mērķis ir pabeigt šo darbu līdz brīdim, kad CETA stāsies spēkā.
- g) CETA ir pirmais nolīgums, kas ietver apelācijas mehānismu, kas ļaus labot kļūdas un nodrošinās pirmās instances tiesas nolēmumu konsekvenci.
- h) Kanāda un [..] Savienība un tās dalībvalstis ir apņēmušās pārraudzīt visu šo ieguldījumu noteikumu darbību, laikus pievērsties jebkādiem trūkumiem, kas var rasties, un apzināt veidus, kā laika gaitā nepārtraukti uzlabot to darbību.
- i) Tāpēc CETA ir svarīgas un radikālas pārmaiņas ieguldījumu noteikumos un strīdu izšķiršanā. Tas liek pamatu daudzpusējiem centieniem pilnveidot tālāk šo jauno pieeju ieguldījumu strīdu izšķiršanai, tā rezultātā izveidojot daudzpusēju ieguldījumu tiesu. [Savienība] un Kanāda ātri strādās pie tā, lai izveidotu daudzpusēju ieguldījumu tiesu. Tā būtu jāizveido, tiklīdz tiek sasniegta minimālā dalībnieku kritiskā masa, un tai būtu nekavējoties jāizstāj divpusējas sistēmas, kā tā, ko paredz CETA, un tai vajadzētu būt pilnīgi atvērtai, tā ka var pievienoties jebkura valsts, kas piekrīt minētās tiesas pamatā esošajiem principiem.”

45 Turklāt Paziņojumā Nr. 36 ir noteikts:

“CETA mērķis ir lielā mērā reformēt strīdu risināšanu ieguldījumu jomā, balstoties uz principiem, kas ir kopīgi [..] Savienības un tās dalībvalstu un Kanādas tiesām, kā arī starptautiskajām tiesām, ko atzinusi [..] Savienība un tās dalībvalstis un Kanāda [..].

Tā kā visi šie noteikumi[, kas saistīti ar šiem strīdiem,] ir ārpus CETA provizoriskās piemērošanas darbības jomas, Eiropas Komisija un Padome apstiprina, ka tie nestāsies spēkā, iekams CETA nebūs ratificējušas visas dalībvalstis, katra saskaņā ar savu konstitucionālo procesu.

Komisija apņemas – pietiekami savlaicīgi, lai dalībvalstis varētu to ņemt vērā savos ratifikācijas procesos – nekavējoties pārskatīt strīdu izšķiršanas mehānismu (ICS), ievērojot turpmāk izklāstītos principus.

Visu Tiesas un Apelācijas tiesas tiesnešu atlase Eiropas iestāžu un dalībvalstu kontrolē tiks veikta stingri, ar mērķi garantēt viņu neatkarību un objektivitāti, kā arī vislielāko kompetenci. Runājot jo īpaši par Eiropas tiesnešiem, atlasē būs jāgādā arī par to, lai tajā, sevišķi ilgtermiņā, tiktu pārstāvēta Eiropas juridisko tradīciju bagātība. Tāpēc:

- Eiropas tiesnešu amata kandidātus izvirzīs dalībvalstis, kas piedalīsies arī kandidātu izvērtēšanā,
- neskarot citus nosacījumus, kas paredzēti CETA 8.27. [panta 4. punktā], dalībvalstis izvirzīs kandidātus, kas atbilst LESD 253. panta [pirmajā daļā] paredzētajiem kritērijiem.
- Komisija, konsultējoties ar dalībvalstīm un Kanādu, gādās, lai tikpat stingri tiktu izvērtēti pārējie tiesneši šajā tiesā.

Tiesnešus uz pastāvīga pamata algos [...] Savienība un Kanāda. Būs jāpāriet uz tiesnešiem, ko nodarbina uz pilnu laiku.

Ētikas prasības minēto tiesu locekļiem, kas jau ir paredzētas CETA, tiks sīki izstrādātas – pēc iespējas drīz un pietiekami savlaicīgi, lai dalībvalstis varētu tās apsvērt savos ratifikācijas procesos –, un iekļautas obligātā un saistošā Rīcības kodeksā (kā jau paredzēts arī pašā CETA). [...]

Tiks uzlabota un atvieglota [...] [mazo un vidējo uzņēmumu] un privātpersonu piekļuve šai jaunajai tiesai. Šajā nolūkā:

- kā tas paredzēts CETA [8.39. panta 6. punktā], [CETA Apvienotā komiteja] pieņems papildu noteikumus, kas paredzēti, lai samazinātu pieteikumu iesniedzēju – fizisko personu vai mazo vai vidējo uzņēmumu – finanšu slogu, tādā veidā, lai šos papildu noteikumus var pieņemt pēc iespējas ātri,
- neatkarīgi no [CETA Apvienotajā komitejā] notikušo diskusiju rezultāta Komisija ierosinās adekvātus publiskā (līdz)finansējuma pasākumus mazo un vidējo uzņēmumu darbībām šajā jurisdikcijā, kā arī sniegt tehnisko palīdzību.

[..]”

III. Beļģijas Karalistes formulēto šaubu kopsavilkums

A. Šaubas par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju

⁴⁶ Beļģijas Karaliste atgādina, ka 2014. gada 18. decembra atzinuma 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK) (EU:C:2014:2454) 246. punktā Tiesa ir noteikusi “princip[u], ka vienīgi Tiesas kompetencē ir sniegt galīgu Savienības tiesību interpretāciju”.

⁴⁷ Šis ekskluzīvās kompetences ievērošana esot nepieciešama, lai nodrošinātu Savienības tiesību sistēmas autonomiju. Šajā ziņā Beļģijas Karaliste atgādina, ka Tiesa 2011. gada 8. marta atzinumā 1/09 (Nolīgums par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā) (EU:C:2011:123) ir noteikusi, ka ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju nav saderīgi, ka ar Savienībai saistošu nolīgumu izveidotai starptautiskai tiesai var tikt uzdots interpretēt un piemērot ne tikai šā nolīguma noteikumus, bet arī Savienības primāro tiesību vai atvasināto tiesību normas, Savienības vispārējos tiesību principus vai Savienības pamattiesības.

- 48 Taču šajā gadījumā CETA šķīrējtiesas kompetences norobežošana, kas ir veikta šā nolīguma 8.31. pantā, nekādi nemainot faktu, ka situācijā, kurā šķīrējtiesai būs jāizvērtē, vai ar Savienības veiktu pasākumu netiek pārkāpts kāds šā nolīguma astotās nodaļas C un D iedaļas noteikums, tai būs jāinterpretē šā pasākuma tvērums, kaut arī nav obligāti teikts, ka tā varēs balstīties uz Tiesas jau sniegtu interpretāciju.
- 49 Turklāt CETA šķīrējtiesas kompetence izvērtēt, vai ar Kanādas, Savienības vai kādas dalībvalsts veiktu pasākumu netiek pārkāpts kāds no šīs nodaļas C vai D iedaļas noteikumiem, šai šķīrējtiesai – neraugoties uz ierobežojumiem, kuri izriet no CETA 8.31. panta, – piešķirot pilnvaras veikt būtisku vērtējumu, kas gadījumā, ja apstrīdēto pasākumu ir veikusi Savienība, ietver tās primārās tiesības. Proti, šai šķīrējtiesai, izskatot strīdu, varētu nākties ņemt vērā Savienības primāro tiesību normas, uz kuru pamata Savienība ir veikusi šo pasākumu. Tai šādā gadījumā būšot jāizvērtē, kāds ir šo normu tvērums.
- 50 Tā kā paredzētajā ISDS mehānismā nav paredzēts nedz pienākums, nedz pat iespēja CETA šķīrējtiesai vērsties Tiesā ar iepriekšēju jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, Beļģijas Karaliste šaubās, vai šis mehānisms, kura ietvaros var tikt pieņemti Savienībai saistoši galīgie nolēmumi, ir saderīgs ar principu, ka Savienības tiesību galīgā interpretācija ir Tiesas ekskluzīvā kompetencē.

B. Šaubas par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un ar efektivitātes prasību

- 51 Beļģijas Karaliste atzīmē, ka uzņēmumi, kuri izveidoti atbilstoši Kanādas tiesībām, un fiziskās personas, kuras ir Kanādas valstspiederīgie vai patstāvīgie iedzīvotāji (turpmāk tekstā kopā – “Kanādas uzņēmumi un fiziskās personas” vai “Kanādas ieguldītāji”) saistībā ar saviem ieguldījumiem varēs celt prasību CETA šķīrējtiesā, savukārt uzņēmumiem, kuri izveidoti atbilstoši kādas Savienības dalībvalsts tiesībām, un fiziskajām personām, kurām ir šādas valsts valstspiederība (turpmāk tekstā – “dalībvalstu uzņēmumi un fiziskās personas” vai “Savienības ieguldītāji”), saistībā ar viņu ieguldījumiem Savienībā šādas iespējas nebūs.
- 52 Esot jāpārbauda, vai šāda situācija ir saderīga ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 20. pantu, kurā ir noteikts, ka “visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā”, kā arī ar Hartas 21. pantu, kura 2. punktā ir noteikts, ka, “ievērojot Līgumu piemērošanas jomu un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ”.
- 53 Konkrētāk, Beļģijas Karaliste norāda, ka no CETA 8.39. panta 2. punkta a) apakšpunkta izriet, ka, ja Kanādas ieguldītājs CETA šķīrējtiesā rīkojas “vietēja uzņēmuma” vārdā (tas ir, tāda Savienībā nodibināta uzņēmuma vārdā, kurš tam pieder vai kuru tas kontrolē tieši vai netieši), šķīrējtiesas piespriedā zaudējumu atlīdzība un procenti būs jāmaksā šim vietējam uzņēmumam. Esot jāizvērtē šā noteikuma saderīgums ar Hartas 20. un 21. pantu.
- 54 Beļģijas Karalistei ir arī šaubas par to, vai – gadījumā, ja CETA šķīrējtiesa konstatētu, ka naudas sods, kuru Komisija vai dalībvalsts iestāde ir uzlikusi Kanādas ieguldītājam par konkurences tiesību pārkāpumu, nav saderīgs ar kādu no CETA astotās nodaļas C vai D iedaļas noteikumiem, un piespriedu kompensāciju, kura būtu līdzvērtīga šim naudas sodam, – minētā naudas soda seku izzušana būtu saderīga ar vienlīdzīgas attieksmes principu un ar Savienības tiesību efektivitātes prasību.
- 55 Tā šajā ziņā norāda, ka CETA 8.9. panta 4. punktā ir izslēgts, ka gadījumā, ja Savienība atzīst valsts atbalstu par nesaderīgu ar LESD 108. pantu un liek to atgūt, CETA šķīrējtiesa šo lēmumu varētu atzīt par nesaderīgu ar šo nolīgumu. Taču CETA neesot iekļauts līdzīgs noteikums, kura mērķis būtu aizsargāt Komisijas vai dalībvalstu iestāžu saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu pieņemtos lēmumus.

Līdz ar to Kanādas ieguldītājs varot izvairīties no Savienības konkurences tiesību pārkāpuma finansiālajām sekām, savukārt Savienības ieguldītāji no tām nevar izvairīties, bet tas varētu nebūt saderīgi ar Hartas 20. un 21. pantu, kā arī ar Savienības tiesību efektivitātes prasību.

C. Šaubas par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai

- 56 Beļģijas Karaliste šaubās par to, vai CETA astotās nodaļas F iedaļa ir saderīga ar pamattiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai, kas it īpaši ir paredzētas Hartas 47. pantā.
- 57 Tā, pirmām kārtām, norāda, ka minētajā F iedaļā paredzētais režīms varot pārlietu apgrūtināt mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi CETA šķīrējtiesai, jo no CETA 8.27. panta 14. punkta izriet, ka lietu izskatošo šķīrējtiesas locekļu izmaksu un izdevumu summa ir jāsedz strīdā iesaistītajām pusēm, un CETA 8.39. panta 5. punktā ir noteikts, ka gan tiesvedības izmaksas, gan izmaksas par juridisko pārstāvību un palīdzību sedz tiesvedībā zaudējusi puse, ja vien runa nav par izņēmuma gadījumu.
- 58 Turklāt CETA pašlaik neesot sniegta iespēja piešķirt juridisko palīdzību, savukārt Hartas 47. panta trešajā daļā tiesības uz šādu palīdzību esot skaidri atzītas, ciktāl tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu piekļuvi tiesai, un Tiesa 2010. gada 22. decembra spriedumā DEB (C-279/09, EU:C:2010:811) esot precizējusi, ka šīs tiesības ir attiecināmas arī uz uzņēmumiem.
- 59 Tādējādi risks, ka būs jāsedz visas tiesvedības izmaksas sarežģītā tiesvedībā, ieguldītāju, kuram ir tikai ierobežoti finanšu līdzekļi, varētu atturēt no prasības celšanas.
- 60 Beļģijas Karalistei, otrām kārtām, ir šaubas par to, vai CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļu atalgojuma nosacījumi, kas ir paredzēti CETA 8.27. panta 12.–15. punktā un 8.28. panta 7. punkta d) apakšpunktā, ir saderīgi ar Hartas 47. panta otrajā daļā paredzētajām tiesībām uz piekļuvi “neatkarīgai un objektīvai, tiesību aktos noteiktai tiesai”. Tā kā atalgojuma nosacījumi principā neesot noteikti pašā CETA tekstā, bet lielā mērā esot atstāti ar CETA izveidotās Apvienotās komitejas diskrecionārajam vērtējumam, varot rasties šaubas par to saderīgumu ar varas dalīšanas jomā piemērojamajiem principiem.
- 61 Apstākļi, ka CETA ir paredzēts, ka šķīrējtiesas locekļu atalgojumu – vismaz tuvākajā nākotnē – veidos nevis fiksēta un regulāra alga, bet gan ikmēneša honorārs, kam tiks pieskaitītas izmaksas atkarībā no lietas izskatīšanai veltīto darba dienu skaita, arī varētu izrādīties nesaderīgs ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai. Šajā saistībā Beļģijas Karaliste atsaucas uz Eiropas Padomes 1998. gada 10. jūlijā pieņemtās Eiropas hartas “Par tiesnešu statusu” 6. pantu, kurā ir noteikts, ka tiesnešu atalgojums ir jānosaka “tādējādi, lai viņus pasargātu no spiediena, kas ir vērsts uz viņu lēmumu ietekmēšanu”.
- 62 Šajā Eiropas hartā “Par tiesnešu statusu” esot arī minēti Eiropas Padomē pieņemti ieteikumi, atbilstoši kuriem tiesnešu atalgojums ir jānosaka atbilstoši vispārējai skalai. Taču no CETA pašlaik paredzētajiem atalgojuma nosacījumiem izrietot, ka CETA šķīrējtiesas locekļu atalgojums daļēji būs atkarīgs no ieguldītāju celto prasību skaita. Līdz ar to ieguldītājiem labvēlīgas judikatūras izveide pozitīvi ietekmēsot šo locekļu atalgojumu un varētu izraisīt interešu konfliktu.
- 63 Trešām kārtām, Beļģijas Karalistei ir šaubas par to, vai ar Hartas 47. panta otro daļu ir saderīgi CETA 8.27. panta 2. un 3. punktā, kā arī 8.28. panta 3. punktā un 7. punkta c) apakšpunktā paredzētie noteikumi, kuri attiecas uz šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļu iecelšanu.
- 64 Tā norāda, ka šos locekļus iecels CETA Apvienotā komiteja, kuras līdzpriekšsēdētāji ir Kanādas starptautiskās tirdzniecības ministrs un par tirdzniecību atbildīgais Komisijas loceklis (vai attiecīgās viņu pilnvarotās personas). Taču no Eiropas hartas “Par tiesnešu statusu”, uz kuru ir atsauce Eiropas

Tiesnešu konsultatīvās padomes (turpmāk tekstā – “CCJE”) ieteikumos, izrietot, ka, ja tiesnešus iecel izpildvara, tam obligāti ir jānotiek pēc tādas neatkarīgas iestādes ieteikuma, kuras locekļu būtisku daļu veido tiesu varas locekļi.

- 65 Ceturtām kārtām, Beļģijas Karalistei ir šaubas par CETA 8.30. panta 4. punktā paredzēto CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļu atcelšanas nosacījumu saderīgumu ar Hartas 47. panta otro daļu, jo pirmajā minētajā tiesību normā ir atļauta locekļa atcelšana ar CETA Apvienotās komitejas lēmumu. Taču no Eiropas hartas “Par tiesnešu statusu” un CCJE ieteikumiem izrietot, ka jebkāda lēmuma par tiesneša atcelšanu pieņemšanā ir jābūt iesaistītai neatkarīgai struktūrai, tas ir jāpieņem taisnīgā procesā, kurā tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību, un tam ir jābūt pārsūdzamam augstākā instancē, kurai ir tiesas raksturs. Katrā ziņā, lai garantētu tiesnešu neatkarību, izpildvarai nedrīkstētu būt iespējai tos atcelt no amata.
- 66 Piektām kārtām, Beļģijas Karalistei ir šaubas, vai ētikas noteikumi, kuri būs jāievēro minēto tiesu locekļiem, pamatojoties uz CETA 8.28. panta 4. punktu, 8.30. panta 1. punktu un 8.44. panta 2. punktu, ir saderīgi ar Hartas 47. panta otro daļu.
- 67 Tā norāda, ka šajās tiesību normās būtībā esot paredzēts, ka līdz laikam, kad Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja pieņems rīcības kodeksu, minētajiem locekļiem būs jāievēro IBA pamatnostādnes. Taču no Tiesnešu Magna Carta, kuru CCJE pieņēmusi 2010. gada 17. novembrī, izrietot, ka tiesnešiem piemērojami ētikas noteikumi ir jānosaka pašiem tiesnešiem vai ka tiesnešiem pašiem vismaz ir jābūt nozīmīgai lomai šo noteikumu pieņemšanā.
- 68 Tā kā IBA pamatnostādnes ir adresētas šķīrējtiesnešiem, nevis tiesnešiem, tajās varot būt ietverti neatkarības standarti, kuri nav pielāgoti tiesnešu statusam.
- 69 Tā arī norāda, ka CETA 8.30. panta 1. punktā ir norādīts, ka CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļi “neveic darbības kā advokāts, puses iecelts eksperts vai liecinieks jebkādā neizšķirtā vai jaunā ieguldījumu strīdā saskaņā ar šo vai jebkādu citu starptautisku nolīgumu”, taču tajā nav prasīts, lai viņi paziņotu par savu papildu darbību, nedz a fortiori, ka šādai darbībai būtu jāsaņem iepriekšēja atļauja. Taču attiecīgajos starptautisko tiesību aktos, piemēram, Eiropas hartā “Par tiesnešu statusu”, esot noteikts, ka par šādu darbību ir jāpaziņo un tās veikšanai ir jāsaņem iepriekšēja atļauja.

IV. Tiesai iesniegto apsvērumu kopsavilkums

A. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju

- 70 Lielākā daļa valdību, kuras ir iesniegušas savus apsvērumus, kā arī Padome un Komisija uzsver, ka CETA 8.31. pants neapšaubāmi liedz CETA šķīrējtiesai interpretēt Savienības primāro vai atvasināto tiesību normas. Šādā veidā CETA it īpaši atšķīroties no tā nolīguma projekta, kuru Tiesa aplūkoja 2011. gada 8. marta atzinumā 1/09 (Nolīgums par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā) (EU:C:2011:123).
- 71 No minētā 8.31. panta turklāt izrietot, ka CETA noteikumu interpretācija, kuru atbilstoši publiskajām starptautiskajām tiesībām sniegs CETA šķīrējtiesa, Tiesai nebūs saistoša. Tādējādi CETA atšķīroties no tā nolīguma projekta, kas ir izvērtēts 2014. gada 18. decembra atzinumā 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK) (EU:C:2014:2454).
- 72 Vēl CETA 8.31. panta 2. punktā un 8.39. panta 1. punktā esot izslēgts, ka CETA šķīrējtiesa – un līdz ar to arī CETA apelācijas tiesa – varētu lemt par apstrīdētā pasākuma tiesiskumu.

- 73 Turklāt CETA šķirējtiesas nolēmumiem neesot erga omnes iedarbības, jo CETA 8.41. pantā ir noteikts, ka šie nolēmumi būs saistoši tikai strīdā iesaistītajām pusēm. Tāpat no šīs perspektīvas esot arī izslēgts, ka šķirējtiesas nolēmums varētu apdraudēt Tiesas ekskluzīvo kompetenci sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju.
- 74 Papildus tam, pateicoties CETA 8.21. pantā paredzētajam mehānismam, minētā šķirējtiesa nevarēsot lemt par kompetenču sadalījumu starp Savienību un tās dalībvalstīm. Tāpēc problēmas, kuras Tiesa identificēja 1991. gada 14. decembra atzinuma 1/91 (EEZ līgums – I) (EU:C:1991:490) 33.–36. punktā un 2014. gada 18. decembra atzinuma 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK) (EU:C:2014:2454) 224. un 225. punktā, šajā gadījumā nepastāvo.
- 75 Ar visiem šiem CETA iekļautajiem noteikumiem Puses saglabāšot Savienības tiesību sistēmas autonomiju.
- 76 Minētās valdības, Padome un Komisija atzīst, ka strīdos starp Kanādas ieguldītāju un Savienību radīsies situācijas, kurās CETA šķirējtiesai, lai novērtētu, vai nav pārkāpts kāds no CETA astotās nodaļas C vai D iedaļas noteikumiem, būs jāpārbauda tā Savienības pasākuma tvērums, kuru šis ieguldītājs apstrīd. Tomēr – kā tas ir noteikts CETA 8.31. panta 2. punktā – šādās situācijās šķirējtiesai Savienības tiesības būs jāaplūko kā faktiskais apstāklis, nevis jāveic juridiska interpretācija.
- 77 Tādējādi Tiesas ekskluzīvā kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju netikšot aizskarta, jo CETA šķirējtiesai būs jāinterpretē un jāpiemēro starptautiskās tiesības, ko veido pats CETA un citi starp Pusēm piemērojami starptautisko tiesību noteikumi, nevis Savienības tiesības. CETA šķirējtiesa, no vienas puses, un Tiesa, no otras puses, darbošoties pilnīgi nošķirtās tiesību sistēmās. CETA tiešas iedarbības neesamība Pušu iekšējās tiesībās, kas ir noteikta CETA 30.6. pantā, ilustrējot šo nošķirumu.
- 78 Ņemot vērā šo nošķirumu, neesot nekādas vajadzības CETA šķirējtiesā un apelācijas tiesā notiekošas strīdu izšķiršanas sistēmas ietvaros paredzēt mehānismu Tiesas iepriekšējai iesaistei. Analīzei, ko Tiesa veica 2014. gada 18. decembra atzinuma 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK) (EU:C:2014:2454) 236.–248. punktā, šajā gadījumā neesot nozīmes. Turklāt iemesli, kuri Tiesai lika izvērtēt iepriekšējās iesaistes mehānisma iespējamību 1991. gada 14. decembra atzinumā 1/91 (EEZ līgums – I) (EU:C:1991:490, 54.–65. punkts), šajā gadījumā arī nepastāvo. Proti – pretēji Līgumam par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) – CETA mērķis nekādā ziņā neesot kādas Savienības tiesību acquis daļas attiecināšana uz Kanādu.

B. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un ar efektivitātes prasību

- 79 Lielākā daļa valdību, kuras ir iesniegušas apsvērumus, kā arī Padome un Komisija norāda, ka Savienībā ieguldījumus veicoši Kanādas uzņēmumi un fiziskās personas, no vienas puses, un Savienībā ieguldījumus veicoši dalībvalstu uzņēmumi un fiziskās personas, no otras puses, nav salīdzināmās situācijās, jo vieni veic starptautiskus ieguldījumus, savukārt otri veic iekšējus ieguldījumus Savienībā.
- 80 Salīdzināma esot vienīgi Savienībā ieguldījumus veicošu Kanādas uzņēmumu un fizisko personu situācija un Kanādā ieguldījumus veicošu dalībvalstu uzņēmumu un fizisko personu situācija.
- 81 Turklāt no Tiesas judikatūras izrietot, ka Savienības tiesībās atzītais vienlīdzīgas attieksmes princips nav piemērojams attiecībām, kuras Savienība uztur ar trešajām valstīm. Lidz ar to vairāku minēto valdību, kā arī Padomes ieskatā Hartas 20. un 21. pantam neesot nozīmes, izvērtējot CETA saderīgumu ar Savienības tiesībām.

- 82 Minētais princips neesot arī piemērojams atšķirīgas attieksmes situācijai starp “vietējiem uzņēmumiem” CETA 8.1. panta izpratnē, kuri pieder Kanādas ieguldītājam vai kurus kontrolē Kanādas ieguldītājs, no vienas puses, un Savienībā nodibinātiem uzņēmumiem, kuri šādam ieguldītājam nedz pieder, nedz kurus tas kontrolē, no otras puses.
- 83 Proti, pirmie minētie uzņēmumi esot uzskatāmi par Kanādas uzņēmumu vai fizisko personu ieguldījumiem un tie kā tādi esot jāaplūko CETA ietvaros. Līdz ar to, runājot par vietējiem uzņēmumiem, atšķirīgā attieksme, uz kuru atsaucas Beļģijas Karaliste, esot jāpielīdzina atšķirīgai attieksmei, kāda pastāv attiecībā uz Savienībā ieguldījumus veicošiem Kanādas uzņēmumiem un fiziskajām personām, no vienas puses, un Savienībā ieguldījumus veicošiem dalībvalstu uzņēmumiem un fiziskajām personām, no otras puses.
- 84 Atšķirīgā attieksme, kas ir minēta lūgumā sniegt atzinumu, katrā ziņā esot attaisnota ar mērķi veicināt brīvu un godīgu tirdzniecību LES 3. panta 5. punkta izpratnē, kā arī ar LES 21. panta 2. punkta e) apakšpunktā paredzēto mērķi veicināt visu valstu integrāciju pasaules ekonomikā. Ja Savienības tiesībās pastāvošais vienlīdzīgas attieksmes princips liegtu Savienībai uzņemties īpašas saistības attiecībā uz trešo valstu izcelsmes ieguldījumiem, tās kompetencei ar trešajām valstīm uz LESD 207. panta pamata noslēgt nolīgumus tiešo ieguldījumu jomā un uz LESD 4. panta 1. punkta un 2. punkta a) apakšpunkta pamata noslēgt nolīgumus citu ieguldījumu, kas nav tiešie ieguldījumi, jomā tiktu atņemts saturs.
- 85 Ciktāl Beļģijas Karaliste, atsaucoties uz iespējamu situāciju, kurā CETA šķirējtiesa nospriestu, ka Komisijas vai dalībvalsts konkurences iestādes Kanādas ieguldītājam uzlikts naudas sods ir pretrunā CETA astotās nodaļas materiāltiesiskai normai, un piešķirtu kompensāciju, kura būtu līdzvērtīga šim naudas sodam, pauž arī šaubas par ISDS mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību efektivitātes prasību, lielākā daļa valdību, kuras ir iesniegušas apsvērumus, kā arī Padome un Komisija uzskata, ka runa ir par nepastāvošu problēmu.
- 86 Proti, esot ārkārtīgi maza iespējamība, ka šī šķirējtiesa, kurai tostarp CETA 8.9. pantā noteikto reglamentēšanas tiesību dēļ būs jāievēro Savienības konkurences tiesību pastāvēšana, nospriedīs, ka ar atbilstoši šīm tiesībām uzlikto naudas sodu ir pārkāpts CETA.

C. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai

- 87 Vairākas valdības, kas ir iesniegušas apsvērumus, kā arī Padome apgalvo, ka Hartas 47. pants un citi Eiropas izcelsmes dokumenti, uz kuriem ir atsauces lūgumā sniegt atzinumu, nav piemērojami paredzētajam ISDS mehānismam.
- 88 Tās šajā ziņā norāda, ka šie dokumenti nav saistoši Kanādai un ka CETA neietilpst Savienības tiesībās, bet gan starptautiskajās tiesībās, kas ir vienīgās minētajam mehānismam piemērojamās tiesības.
- 89 Savukārt citas valdības, kas iesniegušas apsvērumus, kā arī Komisija uzskata, ka Hartas 47. pants ir piemērojams. Tomēr – pretēji lūgumā sniegt atzinumu norādītajam – CETA esot saderīgs ar šo pantu.
- 90 Šajā ziņā tās vispirms norāda, ka CETA šķirējtiesai būs “hibrīds” raksturs, jo tā ietvers ne tikai strīdu izšķiršanas tiesā elementus, bet arī starptautiskajai arbitrāžai raksturīgus elementus. Pēdējo minēto elementu skaitā esot arī iepriekšējās apspriešanās prasība, virkne šķirējtiesas procesa sastāvdaļu, nosacījumi par tās locekļu iecelšanu amatā, atalgojumu un atcelšanu no amata, kā arī nolēmumu erga omnes iedarbības neesamība. Turklāt CETA šķirējtiesa neesot obligāta tiesa, jo ieguldītājs varot nodot strīdu izskatīšanai vai nu parastai tiesai, vai šai šķirējtiesai. No tā izrietot, ka neatkarības prasības minētajai šķirējtiesai nav piemērojamas tādā pašā veidā kā parastai tiesai.

- 91 Turpinājumā tās uzsver, ka – atšķirībā no lielākās daļas CETA noteikumu – tā astotās nodaļas F iedaļa netiek piemērota provizoriski un ka Beļģijas Karalistes šaubu par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai pamatā esošie aspekti, proti, mazo un vidējo uzņēmumu piekļuve šim mehānismam, CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļu iecelšanas amatā, atalgojuma un atcelšanas no amata nosacījumi, kā arī tiem piemērojamie ētikas noteikumi, visi vēl ir jāprecizē. Tas, ka pastāv apņemšanās attiecībā uz šādiem precizējumiem, skaidri izrietot no CETA 8.27. panta 15. punkta, 8.39. panta 6. punkta un 8.44. panta 2. punkta, no Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta f) un h) apakšpunkta, kā arī no Paziņojuma Nr. 36.
- 92 Tā kā atzinumā Tiesai nolīgums ir jāizvērtē tāds, kāds tas ir “paredzēts”, esot jāņem vērā minētā apņemšanās, kura pēc tās īstenošanas nostiprināšot CETA jau iekļautās garantijas.
- 93 Visbeidzot minētās valdības, Padome un Komisija apgalvo, ka – pat ja netiek ņemti vērā paziņotie uzlabojumi – lūgumā sniegt atzinumu paustās šaubas nav pamatotas.
- 94 Runājot, pirmkārt, par mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi CETA šķīrējtiesai, tās atgādina, ka ieguldītājiem nav pienākuma savus strīdus nodot izskatīšanai šai šķīrējtiesai, jo tiem arī Pušu iekšējās tiesās ir pieejami tiesību aizsardzības līdzekļi, kuri sniedz visas garantijas attiecībā uz juridisko palīdzību. Līdz ar to, ja ieguldītājs finansiāli nespējot celt prasību CETA šķīrējtiesā, tam netikšot atņemtās tiesības uz piekļuvi neatkarīgai tiesai.
- 95 Turklāt juridiskās palīdzības piešķiršana neesot uzticams parametrs, lai noteiktu, vai ir ievērotas pamattiesības uz piekļuvi tiesai.
- 96 Tās arī norāda, ka CETA 8.39. panta 5. punktā paredzētais noteikums, saskaņā ar kuru tiesvedības izmaksas CETA šķīrējtiesā principā sedz zaudējusī puse, neatšķiroties no noteikuma, kāds ierasti ir piemērojams parastās tiesās.
- 97 Otrkārt, runājot par CETA šķīrējtiesas locekļu atalgojuma nosacījumiem, minētās valdības, Padome, kā arī Komisija uzskata, ka Beļģijas Karaliste CETA Apvienoto komiteju kļūdaini kvalificē kā “izpildinstitūciju”. Tās šajā ziņā norāda, ka šai komitejai jebkurš lēmums, kuram ir juridiskas sekas, būs jāpieņem atbilstoši LESD 218. panta 9. punktam, bet tas nozīmē, ka Padomei un Komisijai būs būtiska loma šajā lēmumu pieņemšanas procesā.
- 98 Tāpēc CETA 8.27. panta 12. punkts, kurā ir paredzēts, ka CETA šķīrējtiesas locekļa ikmēneša honorāru noteiks CETA Apvienotā komiteja, nepavisam neesot problemātisks. Papildus tam, ņemot vērā CETA 8.30. panta 1. punktā minēto neatkarības prasību, šai komitejai būs jānodrošina, lai šā honorāra apmērs un noteikšanas veids neļautu apšaubīt minēto locekļu neatkarību. Tas pats attiecoties uz CETA 8.27. panta 15. punktā minēto regulāro atalgojumu, kā arī apelācijas tiesas locekļu atalgojumu, kas ir minēts šā nolīguma 8.28. panta 7. punkta d) apakšpunktā.
- 99 Turklāt, tā kā CETA šķīrējtiesas locekļu atalgojums, kas ir paredzēts CETA 8.27. panta 14. punktā, tiks noteikts, balstoties uz ICSID ģenerālsēdētāja un priekšsēdētāja noteikto skalu, Beļģijas Karaliste kļūdaini apgalvojot, ka šis atalgojums būs atkarīgs no šo locekļu darba slodzes.
- 100 Treškārt, runājot par CETA šķīrējtiesas locekļu iecelšanu amatā, lielākā daļa valdību, kas ir iesniegušas apsvērumus, kā arī Padome un Komisija norāda, ka starptautisko tiesu locekļus ieceļ attiecīgās valdības – tādat izpildvara.
- 101 Runājot, ceturtkārt, par nosacījumiem CETA šķīrējtiesas locekļu atcelšanai no amata, šīs pašas valdības un iestādes atzīmē, ka ir ierasts, ka tāda nolīguma Puses, ar kuru tiek izveidota starptautiska tiesa, paredz iespēju šīs tiesas locekļus atcelt no amata. Tā tas tostarp esot Starptautiskās krimināltiesas gadījumā.

- 102 Runājot, piektkārt, par paredzēto tiesu locekļiem piemērojamajiem ētikas noteikumiem, Beļģijas Karaliste kļūdaini apgalvojis, ka tiem nebūs jāpaziņo par ārējām darbībām. Proti, no CETA 8.30. panta 1. punkta izrietot, ka minētajiem locekļiem būs jāievēro IBA pamatnostādnes vai jebkurš cits noteikums, ko CETA Pakalpojumu un ieguldījumu komiteja būs pieņēmusi atbilstoši CETA 8.44. panta 2. punktam. Taču IBA pamatnostādņēs esot paredzēts plašs pārskatāmības pienākums attiecībā uz visiem apstākļiem, kuri var ietekmēt tiesnešu objektivitāti vai neatkarību.
- 103 Turklāt, lai gan paredzēto tiesu locekļi varēs veikt ārējas darbības, to attaisnojot fakts, ka sākotnēji šie locekļi netiks nodarbinātu uz pilnu laiku. Tas esot iemesls, kura dēļ CETA 8.27. panta 12. punktā ir paredzēts, ka izskatāmu lietu neesamības gadījumā, minētajiem locekļiem par viņu pieejamību tiks maksāts tikai ikmēneša honorārs.
- 104 Ja šajos apstākļos paredzēto tiesu locekļiem nebūtu atļauts veikt ārēju darbību, tiem netiktu nodrošināti pietiekami ienākumi.

V. Tiesas nostāja

- 105 Iesākumā ir jākonstatē, ka lūgums sniegt atzinumu attiecas uz CETA astotās nodaļas F iedaļu un ka, ņemot vērā šā atzinuma 3. punktā atgādināto apstākli, tas, protams, attiecas uz "paredzētu nolīgumu" LESD 218. panta 11. punkta izpratnē. Līdz ar to šis lūgums ir pieņemams – turklāt neviena no valdībām vai iestādēm, kas piedalās tiesvedībā, šajā ziņā nav izteikusi šaubas.

A. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju

1. Principi

- 106 Vispirms ir jāatgādina, ka starptautisks nolīgums, kurā ir paredzēts izveidot tiesu, kuras uzdevums būtu interpretēt šī nolīguma normas un kuras nolēmumi būtu saistoši Savienībai, principā ir saderīgs ar Savienības tiesībām. Proti, Savienības kompetence starptautisko attiecību jomā un tās tiesībspēja slēgt starptautiskus nolīgumus noteikti ietver iespēju pakļaut savu rīcību ar šiem nolīgumiem izveidotas vai izraudzītas tiesas nolēmumiem attiecībā uz nolīgumu noteikumu piemērošanu un interpretāciju (atzinums 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 182. punkts; skat. arī atzinumu 1/91 (EEZ līgums – I), 1991. gada 14. decembris, EU:C:1991:490, 40. un 70. punkts, kā arī atzinumu 1/09 (Nolīgums par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 74. punkts).
- 107 Turklāt Savienības noslēgtam starptautiskam nolīgumam var būt ietekme uz Savienības iestāžu kompetenci, taču ar nosacījumu, ka ir ievēroti būtiskie nosacījumi attiecībā uz šīs kompetences rakstura saglabāšanu un ka tādējādi ar to netiek apdraudēta Savienības tiesību sistēmas autonomija (skat. it īpaši atzinumu 1/00 (Nolīgums par Eiropas Kopējās aviācijas telpas izveidi), 2002. gada 18. aprīlis, EU:C:2002:231, 20. un 21. punkts, kā arī atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 183. punkts).
- 108 No tā ir secināms, ka CETA, ciktāl – kā izriet no Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta f), g) un i) apakšpunkta un kā ģenerālvokāts ir norādījis savu secinājumu 18. punktā – tajā ir paredzēta ieguldītāju un valstu strīdu izšķiršanas pielīdzināšana tiesā notiekošai tiesvedībai, izveidojot CETA šķīrējtiesu un apelācijas tiesu un ilgākā termiņā daudzpusēju ieguldījumu tiesu, var būt saderīgs ar Savienības tiesībām tikai ar nosacījumu, ka netiek apdraudēta Savienības tiesību sistēmas autonomija.
- 109 Šī autonomija, kura pastāv gan attiecībā pret dalībvalstu tiesībām, gan attiecībā pret starptautiskajām tiesībām, izriet no Savienības un tās tiesību galvenajām raksturiezīmēm. Savienības tiesības raksturo tas, ka tās izriet no autonoma, ar Līgumiem izveidota avota, tās ir pārākas attiecībā pret dalībvalstu

tiesībām, kā arī tiešā iedarbība, kas piemīt veselai virknei tiesību normu, kuras piemērojamas to pilsoņiem un pašām dalībvalstīm. No šīm raksturierzīmēm ir izveidojies strukturēts princips, tiesību normu un savstarpēji atkarīgu tiesisko attiecību tīkls, kas savstarpēji saista pašu Savienību un tās dalībvalstis, kā arī dalībvalstis savā starpā (skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 10. decembris, *Wightman u.c.*, C-621/18, EU:C:2018:999, 45. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 110 Tādējādi minētā autonomija izriet no apstākļa, ka Savienībai ir piešķirts savs konstitucionālais ietvars. Šajā ietvarā ietilpst pamatvērtības, kas minētas LES 2. pantā, kurā noteikts, ka Savienība “ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības”, Savienības vispārējie tiesību principi, Hartas noteikumi, kā arī LES un LESD normas, kurās tostarp ir paredzēti kompetenču piešķiršanas un sadales noteikumi, Savienības iestāžu un tās tiesu sistēmas darbības noteikumi, kā arī pamatnoteikumi īpašās jomās, kuri ir strukturēti tā, lai veicinātu LES 1. panta otrajā daļā atgādināto integrācijas procesu (šajā nozīmē skat. atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 158. punkts).
- 111 Lai garantētu šādi izveidotās tiesību sistēmas īpašo iezīmju un autonomijas saglabāšanu, ar Līgumiem ir izveidota tiesu sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību saskanīgu un vienveidīgu interpretāciju. Atbilstoši LES 19. pantam šo tiesību pilnīga ievērošana visās dalībvalstīs, kā arī efektīva tiesību aizsardzība tiesā ir jāgarantē valstu tiesām un Tiesai un Tiesai ir ekskluzīva kompetence sniegt minēto tiesību galīgo interpretāciju. Šajā nolūkā šī sistēma it īpaši ietver LESD 267. pantā paredzēto prejudiciālā nolēmuma procedūru (atzinums 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454, 174.–176. un 246. punkts).
- 112 Šajā gadījumā, ņemot vērā lūgumā sniegt atzinumu paustās šaubas, ir jāpārbauda, vai CETA astotās nodaļas F iedaļā paredzētais ISDS mehānisms var traucēt Savienībai darboties atbilstoši iepriekš minētajam konstitucionālajam ietvaram.
- 113 Šis pārbaudes nolūkos iesākumā ir jākonstatē, ka paredzētais ISDS mehānisms ir ārpus Savienības tiesu sistēmas.
- 114 Proti, CETA paredzētās tiesas ir nošķirtas no Kanādas, kā arī Savienības un tās dalībvalstu iekšējām tiesām. Tādējādi nevar tikt uzskatīts, ka CETA šķīrējtiesa un apelācijas tiesa ietilpst vienas vai otras Puses tiesu sistēmā.
- 115 Tomēr tas, ka paredzētais ISDS mehānisms attiecībā pret Savienības tiesu sistēmu ir ārējs, pats par sevi nenozīmē, ka šis mehānisms apdraud Savienības tiesību sistēmas autonomiju.
- 116 Proti, runājot par Savienības noslēgtajiem starptautiskajiem nolīgumiem, LES 19. pantā minēto tiesu kompetence interpretēt un piemērot šos nolīgumus neprevalē nedz pār to trešo valstu tiesu kompetenci, ar kurām ir noslēgti šie nolīgumi, nedz pār to starptautisko tiesu kompetenci, kuras ar šādiem nolīgumiem ir izveidotas.
- 117 Tādējādi – lai gan minētie nolīgumi veido Savienības tiesību neatņemamu daļu un līdz ar to par tiem var uzdot prejudiciālus jautājumus (skat. it īpaši spriedumus, 1974. gada 30. aprīlis, *Haegeman*, 181/73, EU:C:1974:41, 5. un 6. punkts; 2010. gada 25. februāris, *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, 39. punkts, kā arī 2017. gada 22. novembris, *Aebtri*, C-224/16, EU:C:2017:880, 50. punkts) – tie tāpat skar minētās trešās valstis, un tāpēc tos var interpretēt arī šo valstu tiesas. Turklāt tieši šā starptautisko nolīgumu savstarpējā rakstura un nepieciešamības saglabāt Savienības kompetenci starptautiskajās attiecībās dēļ Savienība – kā izriet no šā atzinuma 106. punktā minētās judikatūras – var noslēgt nolīgumu, ar kuru starptautiskai tiesai tiek piešķirta kompetence interpretēt šo nolīgumu, šai tiesai netiekot pakļautai minētā nolīguma interpretācijai, ko sniedz Pušu tiesas.

- 118 No šiem apstākļiem izriet, ka Savienības tiesības neliedz nedz to, ka CETA astotās nodaļas F iedaļā ir paredzēts izveidot šķirējtiesu, apelācijas tiesu un vēlāk – daudzpusēju ieguldījumu tiesu, nedz arī to, ka ar šo nolīgumu tām tiek piešķirta kompetence interpretēt un piemērot nolīguma normas starp Pusēm piemērojamo starptautisko tiesību noteikumu un principu gaismā. Savukārt, tā kā šīs tiesas ir ārpus Savienības tiesu sistēmas, tām nevar tikt piešķirtas pilnvaras interpretēt vai piemērot citas Savienības tiesību normas, kas nav CETA, vai pieņemt nolēmumus, kuru rezultātā Savienības iestādēm var tikt traucēts darboties atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram.
- 119 Līdz ar to, lai pārbaudītu, vai paredzētais ISDS mehānisms ir saderīgs ar Savienības tiesību sistēmas autonomiju, ir jāpārlicinās:
- ka CETA astotās nodaļas F iedaļā paredzētajām tiesām netiek piešķirta nekāda kompetence interpretēt vai piemērot Savienības tiesības, izņemot kompetenci interpretēt un piemērot šā nolīguma noteikumus starp Pusēm piemērojamo starptautisko tiesību noteikumu un principu gaismā, un
 - ka minētajā astotās nodaļas F iedaļā šo tiesu kompetence nav noteikta tā, ka tās – kaut arī tās pašas neveic to Savienības tiesību normu interpretāciju un piemērošanu, kuras nav minētā nolīguma noteikumi, – var pieņemt nolēmumus, kuru rezultātā Savienības iestādēm tiek traucēts darboties atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram.

2. Par kompetences interpretēt un piemērot Savienības tiesību normas, kuras nav CETA noteikumi, neesamību

- 120 CETA 8.18. pantā, kurš ir iekļauts tā astotās nodaļas F iedaļā, CETA šķirējtiesai ir piešķirta kompetence izskatīt katru Puses ieguldītāja celtu prasību, ar ko tiek apgalvots, ka otra Puse nav ievērojusi kādu šīs astotās nodaļas C iedaļā (8.6.–8.8. pants) vai D iedaļā (8.9.–8.14. pants) paredzētu pienākumu.
- 121 Šajā nolūkā atbilstoši CETA 8.31. panta 1. punktam šī šķirējtiesa piemēros “šo nolīgumu, kā interpretēts saskaņā ar [Vīnes konvenciju] un citiem starptautisko tiesību aktu noteikumiem un principiem, kas piemērojami starp Pusēm”. Savukārt šķirējtiesai – kā precizēts šā nolīguma 8.31. panta 2. punkta pirmajā teikumā – nebūs jurisdikcijas “noteikt tāda pasākuma likumību, kas, iespējams, ir šā nolīguma pārkāpums, atbilstoši Puses tiesību aktiem”.
- 122 No tā izriet, ka šai šķirējtiesai piešķirtā interpretācijas un piemērošanas kompetence aprobežojas ar CETA noteikumiem un ka šāda interpretācija vai piemērošana ir jāveic atbilstoši starp Pusēm piemērojamajiem starptautisko tiesību noteikumiem un principiem.
- 123 CETA astotās nodaļas F iedaļa atšķiras no nolīguma par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā projekta, kas 2011. gada 8. marta atzinumā 1/09 (Nolīgums par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā) (EU:C:2011:123) tika atzīts par nesaderīgu ar Savienības tiesībām.
- 124 Proti, šā projekta ietvaros “piemērojamās tiesību normas”, kas noteiktas tā 14.a pantā, tostarp ietvēra arī “tieši piemērojamas Kopienas tiesības, jo īpaši Padomes Regul[u] [...] par Kopienas patentu, un līgumslēdzēju valstu tiesību akt[us], ar kuriem īsteno Kopienas tiesības”. Tiesa minētā atzinuma 78. punktā no tā secināja, ka paredzētajai patentu tiesai tiktu uzdots interpretēt un piemērot ne tikai aplūkojamā nolīguma noteikumus, bet arī sagaidāmo regulu par Kopienas patentu, kā arī citus Savienības tiesību instrumentus, it īpaši regulas un direktīvas, ar kurām vajadzības gadījumā minētā regula būs jāskata kopsakarā. Tā minētajā punktā arī uzsvēra, ka šai tiesai varētu tikt uzdots risināt tajā izskatāmu strīdu attiecībā uz Savienības pamattiesībām un Savienības tiesību vispārējiem principiem vai pat pārbaudīt Savienības tiesību akta spēkā esamību.

- 125 Šie apstākļi ietekmēja Tiesas vērtējumu, ka minētā nolīguma projekta noslēgšana sagrozītu kompetences, kas ar Līgumiem ir piešķirtas Savienības iestādēm un dalībvalstīm un kas ir būtiskas, lai saglabātu Savienības tiesību raksturu kā tādu (atzinums 1/09 (Nolīgums par vienotas sistēmas izveidi strīdu izskatīšanai patentu jomā), 2011. gada 8. marts, EU:C:2011:123, 89. punkts).
- 126 CETA astotās nodaļas F iedaļa atšķiras arī no lietā, kurā tika pasludināts 2018. gada 6. marta spriedums Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), aplūkotā ieguldījumu nolīguma, jo – kā Tiesa norādīja minētā sprieduma 42., 55. un 56. punktā – ar šo nolīgumu tiktu izveidota šķirējtiesa, kurai nāktos izšķirt strīdus, kuri varētu attiekties uz Savienības tiesību interpretāciju vai piemērošanu.
- 127 Turklāt minētais spriedums attiecās uz nolīgumu starp dalībvalstīm. Proti, jautājums par to, vai ieguldījumu tiesas izveide vai uzturēšana uz šāda nolīguma pamata ir saderīga ar Savienības tiesībām, ir atšķirīgs no jautājuma, vai ar šīm tiesībām ir saderīga šādas tiesas izveide uz tāda nolīguma pamata, kas noslēgts starp Savienību un trešo valsti (spriedums, 2018. gada 6. marts, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, 57. un 58. punkts).
- 128 Proti, dalībvalstīm jebkurā jomā, kura ietilpst Savienības tiesībās, ir jāievēro savstarpējās uzticēšanās princips. Ar šo principu katrai no šīm valstīm ir noteikts pienākums uzskatīt, izņemot ārkārtas apstākļus, ka visas pārējās dalībvalstis ievēro Savienības tiesības, it īpaši šajās tiesībās atzītās pamattiesības, tādas kā Hartas 47. pantā atzītās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību neatkarīgā tiesā (šajā nozīmē skat. it īpaši atzinumu 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:245, 191. punkts, un spriedumu, 2018. gada 26. aprīlis, Donnellan, C-34/17, EU:C:2018:282, 40. un 45. punkts).
- 129 Taču šis savstarpējās uzticēšanās princips, it īpaši runājot par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību neatkarīgā tiesā, nav piemērojams attiecībās starp Savienību un trešo valsti.
- 130 Šā atzinuma 122. punktā izdarīto konstatējumu neatspēko CETA 8.31. panta 2. punkts, kurā ir paredzēts, ka, “nosakot pasākuma saderību ar šo nolīgumu, šķirējtiesa attiecīgā gadījumā var faktiski izskatīt Puses tiesību aktus [ņemt vērā Puses tiesību aktus kā faktisko apstākli]”, un noteikts, ka, “rikojoties šādi, šķirējtiesa ievēro prevalējošo interpretāciju, ko par Puses tiesību aktiem sniegušas minētās Puses tiesas vai iestādes”, piebilstot, ka “jebkāda šķirējtiesas sniegta Puses tiesību aktu interpretācija minētās Puses tiesām vai iestādēm nav saistoša”.
- 131 Proti, šiem precizējumiem nav cita mērķa kā vien atspoguļot apstākli, ka CETA šķirējtiesai – izvērtējot ieguldījumu uzņemošās valsts vai Savienības veikta pasākuma, kuru ieguldītājs ir apstrīdējis, saderīgumu ar CETA – nenovēršami būs jāveic minētā pasākuma tvēruma pārbaude, pamatojoties uz informāciju un argumentiem, kurus minētais ieguldītājs, kā arī šī valsts vai Savienība tai būs snieguši. Šīs pārbaudes veikšanai attiecīgā gadījumā var būt nepieciešams ņemt vērā atbildētājas Puses iekšējās tiesības. Taču – kā skaidri ir norādīts CETA 8.31. panta 2. punktā – minētā pārbaude nevar tikt pielīdzināta CETA šķirējtiesas veiktai šo iekšējo tiesību interpretācijai, bet gan – gluži pretēji – tās ietvaros šīs tiesības tiek ņemtas vērā kā faktiskais apstāklis, jo šai šķirējtiesai šajā ziņā ir jāievēro prevalējošā interpretācija, ko šīm tiesībām ir sniegušas minētās Puses tiesas un iestādes, un turklāt šīm tiesām, kā arī šīm iestādēm nav saistoša nozīme, kādu to iekšējām tiesībām ir piešķirusi minētā šķirējtiesa.
- 132 Kompetences interpretēt Savienības tiesību normas, kuras nav CETA noteikumi, neesamība ir atspoguļota arī šā nolīguma 8.21. pantā, kurā gadījumā, kad Kanādas ieguldītājs vēlas apstrīdēt dalībvalsts un/vai Savienības veiktus pasākumus, nevis CETA šķirējtiesai, bet gan Savienībai ir piešķirtas tiesības noteikt, vai – ņemot vērā noteikumus par kompetenču sadalījumu starp Savienību un tās dalībvalstīm – prasība ir jāceļ pret minēto dalībvalsti vai pret Savienību. Līdz ar to Tiesas ekskluzīvā kompetence lemt par kompetenču sadalījumu starp Savienību un tās dalībvalstīm ir

saglabāta un CETA astotās nodaļas F iedaļa šajā ziņā atšķiras no tā nolīguma projekta, kurš tika aplūkots 2014. gada 18. decembra atzinumā 2/13 (Savienības pievienošanās ECPAK), (EU:C:2014:2454, 224.–231. punkts).

- 133 Arī CETA apelācijas tiesai nebūs jāinterpretē vai jāpiemēro tādas Savienības tiesību normas, kas nav CETA noteikumi. Proti, šā nolīguma 8.28. punkta 2. punkta a) apakšpunktā ir norādīts, ka apelācijas tiesa varēs “atbalstīt, grozīt vai atcelt šķirējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz [...] kļūdām piemērojamo tiesību aktu piemērošanā vai interpretācijā”, un šie “piemērojamo tiesību akti”, ņemot vērā tiesības, kuras CETA šķirējtiesa var piemērot atbilstoši šā nolīguma 8.31. panta 1. punktam, ietver CETA, kā arī starptautisko tiesību noteikumus un principus, kuru gaismā minētais nolīgums ir jāinterpretē un jāpiemēro. Lai gan CETA 8.28. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir piebilsts, ka apelācijas tiesa varēs arī konstatēt “nepārprotam[as] kļūd[as] faktu novērtēšanā, tostarp Pušu attiecīgo vietējo tiesību aktu novērtēšanā”, no iepriekš minētā tomēr izriet, ka Pušu nodoms nav bijis apelācijas tiesai piešķirt kompetenci interpretēt iekšējās tiesības.
- 134 Tā kā CETA šķirējtiesa un apelācijas tiesa ir ārpus Savienības tiesu sistēmas un to interpretācijas kompetence ir aprobežota ar CETA noteikumiem starp Pusēm piemērojamo starptautisko tiesību noteikumu un principu gaismā, ir arī loģiski, ka CETA nav paredzēta nekāda iepriekšēja procedūra, kura piešķirtu tiesības vai uzliktu pienākumu šai šķirējtiesai vai šai apelācijas tiesai vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 135 Šo pašu iemeslu dēļ ir arī loģiski, ka ar CETA šīm tiesām ir piešķirtas pilnvaras pieņemt galīgo nolēmumu par prasību, kuru ieguldītājs ir cēlis pret tā ieguldījumu uzņemošo valsti vai pret Savienību, neizveidojot procedūru šā nolēmuma vēlreizējai pārbaudei šīs dalībvalsts tiesā vai Tiesā un neļaujot ieguldītājam – izņemot CETA 8.22. panta 5. punktā uzskaitītos konkrētos izņēmumus – minētajās CETA tiesās notiekošā procesa laikā vai pēc tā nodot šo pašu strīdu izskatīšanai minētās valsts tiesā vai Tiesā.
- 136 No iepriekš minētā izriet, ka paredzētajām tiesām CETA astotās nodaļas F iedaļā nav piešķirta nekāda kompetence interpretēt vai piemērot Savienības tiesības kā vien kompetence attiecībā uz šā nolīguma noteikumiem.

3. Par ietekmes uz Savienības iestāžu darbību atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram neesamību

- 137 Beļģijas Karaliste un noteiktas valdības, kas iesniegušas apsvērumus, ir uzsvērušas, ka, lai izšķirtu strīdus ar Savienību, kuri ir nodoti izskatīšanai CETA šķirējtiesā, šī šķirējtiesa – izvērtējot relevantos faktiskos apstākļus, kas var ietvert primārās tiesības, uz kuru pamata ir veikts apstrīdētais pasākums, – varot izsvērt intereses, ko veido darījumdarbības brīvība, uz kuru atsaucas prasību cēlušais ieguldītājs, un sabiedrības intereses, kuras ir minētas LES un LESD, kā arī Hartā un uz kurām Savienība atsaucas savai aizstāvībai.
- 138 Tādējādi šai šķirējtiesai – gan neveicot šo līgumu vai Hartas interpretāciju – būšot jāizvērtē to tvērums un uz minētās izsvēršanas pamata tostarp jālemj, vai Savienības pasākums ir “taisnīgs un objektīvs” CETA 8.10. panta izpratnē, vai tas ir uzskatāms par netiešu ekspropriāciju šā nolīguma 8.12. panta izpratnē, vai arī tas ir jāuzskata par minētā nolīguma 8.13. pantā paredzētās kapitāla pārvedumu brīvības un maksājumu veikšanas brīvības neattaisnotu ierobežojumu. Līdz ar to minētā šķirējtiesa varot lemt par Savienības atvasināto tiesību aktiem uz tādu vērtējumu pamata, kuri ir veikti paralēli tiem vērtējumiem, kuri ir Tiesas kompetencē. Proti, šādu CETA šķirējtiesas vērtējumu rezultātā tikšot pieņemti galīgi nolēmumi, kas būšot saistoši Savienībai. Tāpēc rodies jautājums, vai šādas situācijas, kuras varētu būt biežas, neapdraudētu Tiesas ekskluzīvo kompetenci sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju un tādējādi – Savienības tiesību sistēmas autonomiju.

- 139 Lai sniegtu atbildi attiecībā uz šīm šaubām, ir jānorāda, pirmkārt, ka CETA 8.1. pantā iekļautā “ieguldījuma” jēdziena definīcija ir īpaši plaša un tādējādi ļauj paredzētajām tiesām izskatīt plašu spektru lietu. Lietas, kuras tika uzsāktas pret Savienību vai dalībvalsti, ievērojot CETA minētos konkrētos izņēmumus, varēs attiekties uz pasākumiem jebkurā jomā, kuri Savienībā skars uzņēmumu pārvaldību un kustamu un nekustamu lietu, vērtspapīru, intelektuālā īpašuma tiesību, prasījumu vai jebkura cita veida ieguldījuma izmantošanu.
- 140 Otrkārt, ir jānorāda, ka, neraugoties uz CETA 8.21. pantu, kurā Savienībai ir piešķirtas tiesības noteikt, vai gadījumā, kad Kanādas ieguldītājs ir cēlis prasību šķīrējtiesā, tā pati būs atbildētāja vai šo uzdevumu atstās ieguldījumu uzņemošās dalībvalsts ziņā, Savienība – ja tā būs veikusi apstrīdēto pasākumu – nevarēs iebilst pret to, ka šo pasākumu izvērtē šī šķīrējtiesa. Proti, no CETA izklāstītajiem procesuālajiem noteikumiem, it īpaši no šā nolīguma 8.25. panta 1. punkta izriet, ka atbildētājam – neatkarīgi no tā, vai atbildētāja ir ieguldījumu uzņemošā dalībvalsts vai pati Savienība, – ir jāpiekrīt, ka strīdu izskata minētā šķīrējtiesa.
- 141 Treškārt, ir jākonstatē, ka, lai gan ar CETA 8.1. pantā paredzēto “ieguldītāja” jēdziena definīciju, kā arī ar Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta d) apakšpunktā esošo precizējumu tiesības celt prasību pret Savienību vai dalībvalsti CETA šķīrējtiesā ir attiecinātas tikai uz fiziskām un juridiskām personām, kurām ir reāla saikne ar Kanādu, šis nolīgums tomēr ļauj šīm personām šajā šķīrējtiesā apstrīdēt jebkuru “pasākumu” CETA 1.1. panta izpratnē, kurš – ciktāl runa ir par šā nolīguma astoto nodaļu – ir norobežots ar tā 8.2. pantu.
- 142 Tā kā minētajā 1.1. pantā jēdziens “pasākums” ir definēts tā, ka tas ietver “Puses tiesību aktu, regulējumu, noteikumu, procedūru, lēmumu, administratīvo procesu, prasību, praksi vai jebkāda cita veida pasākumu”, pret Savienību celtās prasības varēs attiekties uz jebkura veida tās aktu vai praksi, ja atbilstoši CETA 8.2. pantam, lasītam kopsakarā ar šā nolīguma astotās nodaļas C, D un F iedaļu, attiecīgais akts vai prakse “attie[ksies]” uz “aptvertu ieguldījumu” šā paša nolīguma 8.1. panta izpratnē vai “otras Puses ieguldītāju”, ciktāl runa būs par šo aptverto ieguldījumu.
- 143 Lai gan tādējādi no CETA izriet, ka prasībai ir jāattiecas uz pasākumu, kurš skar prasītāju vai tā aptverto ieguldījumu, šis nolīgums tomēr neizslēdz, ka šim pasākumam būtu vispārēja piemērojamība vai ka ar to tiktu īstenots vispārpiemērojams akts.
- 144 Ceturtkārt, ir jānorāda, ka, lai gan CETA šķīrējtiesa – kā izriet no vārda “tikai” šā nolīguma 8.39. panta 1. punktā un no šā panta 4. punkta formulējuma – nevar nedz atcelt apstrīdēto pasākumu vai pieprasīt nodrošināt attiecīgās Puses iekšējo tiesību saderīgumu ar CETA, nedz piemērot sankciju atbildētājai Pusei, šī šķīrējtiesa, ja tā konstatētu, ka ar šo pasākumu ir pārkāpts kāds no CETA astotās nodaļas C vai D iedaļas noteikumiem, uz minētā 8.39. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā noteikuma pamata tomēr var piespriest atbildētājai Pusei samaksāt ieguldītājam, kas ir cēlis prasību, tādu summu, lai atlīdzinātu zaudējumus, kas šim ieguldītājam ir radušies saistībā ar minēto pārkāpumu, kurā būtu iekļauti jebkādi piemērojamie procenti.
- 145 Tā kā CETA 8.41. panta 2. punktā ir precizēts, ka “strīdā iesaistītā puse atzīst un ievēro nolēmumu nekavējoties”, Savienībai šī summa būs jāmaksā, ja tas tiks piespriests CETA šķīrējtiesas galīgajā nolēmumā vai atbilstoši šā nolīguma 8.28. panta 9. punktā izklāstītajiem nosacījumiem – CETA apelācijas tiesas nolēmumā.
- 146 Šajā ziņā ir jānorāda, ka CETA 8.39. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktā paredzēto tiesu kompetence piespriest privātam ieguldītājam zaudējumu atlīdzību ir ar šo nolīgumu izveidotās ISDS sistēmas aspekts, kas to atšķir no Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) spēkā esošās sistēmas, kura tiek izmantota strīdu izšķiršanai starp PTO locekļiem, jo pēdējā minētā sistēma daļēji balstās uz sarunām starp šiem locekļiem un tā ietver vairākas alternatīvas nolēmuma īstenošanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 9. septembris, FIAMM u.c./Padome un Komisija, C-120/06 P un C-121/06 P, EU:C:2008:476, 116. punkts).

- 147 Šā atzinuma 139.–145. punktā izklāstītās CETA šķirējtiesas un apelācijas tiesas kompetences iezīmes, protams, ir saskanīgas ar ārvalstu ieguldītāju aizsardzību, kas ir šā nolīguma mērķis.
- 148 Tomēr, neskarot gadījumu, kurā Puses CETA ietvaros būtu vienojušās tuvināt savus tiesību aktus, šo CETA tiesu kompetence – ja tā tiktu noteikta tā, ka minētās CETA tiesas, veicot savu vērtējumu par prasībā minētiem darījumdarbības brīvības ierobežojumiem, varētu apšaubīt sabiedrības interešu aizsardzības līmeni, kurš ir bijis pamatā tam, ka Savienība ir ieviesusi šādus ierobežojumus attiecībā pret visiem subjektiem, kuri veic ieguldījumus attiecīgajā iekšējā tirgus tirdzniecības vai rūpniecības nozarē, tā vietā, lai vien pārbaudītu, vai attieksmē pret ieguldītāju vai ieguldījumu nav konstatējami CETA astotās nodaļas C vai D iedaļā minētie trūkumi, – varētu apdraudēt Savienības tiesību sistēmas autonomiju.
- 149 Proti, ja CETA šķirējtiesa un apelācijas tiesa būtu kompetentas pieņemt nolēmumus, kuros būtu konstatēts, ka attieksme pret Kanādas ieguldītāju nav saderīga ar CETA Savienības iestāžu noteiktā sabiedrības interešu aizsardzības līmeņa dēļ, Savienībai varētu nākties atteikties no šā aizsardzības līmeņa sasniegšanas, pretējā gadījumā pastāvot riskam, ka CETA šķirējtiesa tai atkārtoti piespriedīs maksāt zaudējumu atlīdzību prasību cēlušajam ieguldītājam.
- 150 Ja Savienība noslēgtu starptautisku nolīgumu, kura sekas varētu būt tādas, ka Savienībai – vai dalībvalstij, īstenojot Savienības tiesības, – ir jāgroza vai jāatceļ tiesiskais regulējums tāpēc, ka ārpus tās tiesu sistēmas esoša tiesa ir veikusi vērtējumu par sabiedrības interešu aizsardzības līmeni, kuru Savienības iestādes ir noteikušas atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram, būtu jāsecina, ka šāds nolīgums ierobežo Savienības spēju autonomi darboties savā konstitucionālajā ietvarā.
- 151 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka Savienības likumdevējs tās tiesisko regulējumu pieņem LES un LESD noteiktā demokrātiskā procesa rezultātā un ka šim regulējumam – ņemot vērā LES 5. pantā noteiktos kompetenču piešķiršanas, subsidiaritātes un samērīguma principus – ir jābūt gan piemērotam, gan nepieciešamam, lai sasniegu leģitīmu Savienības mērķi. Atbilstoši LES 19. pantam Savienības tiesai ir jānodrošina kontrole pār šādā tiesiskajā regulējumā noteiktā aizsardzības līmeņa saderīgumu tostarp ar LES, LESD, Hartu un Savienības vispārējiem tiesību principiem.
- 152 Runājot par paredzēto CETA tiesu kompetenci konstatēt CETA astotās nodaļas C iedaļā iekļauto pienākumu neizpildi, šā nolīguma 28.3. panta 2. punktā ir noteikts, ka šīs C iedaļas noteikumi nevar tikt interpretēti tādējādi, ka tie liedz Pusēm noteikt vai piemērot pasākumus, kas vajadzīgi sabiedriskās drošības vai sabiedrības morāles aizsardzībai vai sabiedriskās kārtības uzturēšanai, cilvēku, dzīvnieku dzīvības vai veselības vai augu aizsardzībai, ja vien tiek ievērota prasība, ka šādi pasākumi netiek piemēroti veidā, kas būtu patvaļīga vai neattaisnojama diskriminācija Pušu starpā līdzīgos apstākļos vai slēpts tirdzniecības starp Pusēm ierobežojums.
- 153 No iepriekš izklāstītā izriet, ka šajos apstākļos CETA šķirējtiesai nav kompetences atzīt, ka ar šā atzinuma 152. punktā minētajiem Savienības pasākumiem noteiktais sabiedrības interešu aizsardzības līmenis nav saderīgs ar CETA, un uz šā pamata piespriedīs Savienībai atlīdzināt zaudējumus.
- 154 Tāpat – runājot par paredzēto tiesu kompetenci konstatēt CETA astotās nodaļas D iedaļā paredzēto pienākumu neievērošanu – šā nolīguma 8.9. panta 1. punktā ir skaidri atgādināts par Pušu tiesībām “reglamentēt to teritorijās, lai sasniegtu tādus leģitīmus politikas mērķus kā sabiedrības veselības aizsardzība, drošība, vide vai sabiedrības morāle, sociālā vai patērētāju tiesību aizsardzība vai kultūras daudzveidības veicināšana un aizsardzība”. Papildus tam minētā nolīguma 8.9. panta 2. punktā ir paredzēts, ka “lielākai noteiktībai – tikai tas, ka Puse, tostarp veicot grozījumus savos tiesību aktos, reglamentē tādā veidā, kas negatīvi ietekmē ieguldījumu vai skar ieguldītāja gaidas, tostarp tā iecerēto peļņu, nav uzskatāms par kāda pienākuma pārkāpumu atbilstoši šai iedaļai”.

- 155 Turklāt Kopīgā interpretējošā instrumenta 1. punkta d) apakšpunktā un 2. punktā ir noteikts, ka CETA “nepazeminās [katras Puses] attiecīgos standartus un noteikumus saistībā ar pārtikas drošumu, produktu drošumu, patērētāju aizsardzību, veselību, vides vai darba tiesību aizsardzību”, ka “importētām precēm, pakalpojumu sniedzējiem un ieguldītājiem jāturpina ievērot iekšzemes prasības, tostarp noteikumi un normas” un ka CETA “saglabā [...] Savienības un tās dalībvalstu un Kanādas spēju pieņemt un piemērot pašām savus normatīvos aktus, ar kuriem reglamentē ekonomisko aktivitāti sabiedrības interesēs”.
- 156 No šīm tiesību normām, aplūkotām kopsakarā, izriet, ka CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas novērtējuma pilnvaras nesniedz tik tālu, ka tā ļautu tām apšaubīt sabiedrības interešu aizsardzības līmeni, ko Savienība ir noteikusi demokrātiska procesa rezultātā.
- 157 Šāds tvērums ir arī CETA 8.-A pielikuma 3. punktam, kurā ir noteikts, ka “skaidrības labad – izņemot retus gadījumus, kad pasākuma vai pasākumu kopuma ietekme tā mērķa dēļ ir tik nopietna, ka tā acīmredzami ir pārmērīga, Puses veikti nediskriminējoši pasākumi, ko izveido un piemēro, lai aizsargātu tādu leģitīmus sabiedrības labklājības mērķus kā veselība, drošība un vide, nav netiešas ekspropriācijas”.
- 158 Jāpiebilst, ka CETA šķīrējtiesas kompetence konstatēt, ka ir pārkāpts CETA 8.10. pantā noteiktais pienākums nodrošināt “taisnīgu un objektīvu attieksmi” pret aptvertajiem ieguldījumiem, ir konkrēti norobežota, jo šā panta 2. punktā ir izsmeloši uzskaitīti gadījumi, kuros šāds konstatējums var tikt veikts.
- 159 Šajā ziņā Puses ir it īpaši pievērsušās aizskarošai attieksmei, nepārprotamai patvaļai un mērķtiecīgai diskriminācijai, – tas vēlreiz norāda, ka nepieciešamais sabiedrības interešu aizsardzības līmenis, kas ir noteikts demokrātiska procesa rezultātā, neietilpst paredzēto tiesu kompetencē pārbaudīt, vai Puses īstenota attieksme pret ieguldītāju vai aptverto ieguldījumu ir “taisnīga un objektīva”.
- 160 Līdz ar to no visa šo CETA ietverto noteikumu kopuma izriet, ka, skaidri norobežojot šā nolīguma astotās nodaļas C un D iedaļas – kas ir vienīgās iedaļas, uz kurām var atsaukties F iedaļā paredzētajās tiesās, – tvērumu, Puses ir parūpējušās par to, lai attiecībā uz šīm tiesām tiktu izslēgta jebkāda kompetence apšaubīt kādā Pusē veiktu demokrātisku izvēli, it īpaši attiecībā uz sabiedriskās kārtības, sabiedriskās drošības, sabiedrības morāles, cilvēku un dzīvnieku dzīvības un veselības, pārtikas drošuma, augu, vides, optimālu darba apstākļu, produktu drošuma, patērētāju vai pamattiesību aizsardzības līmeni.
- 161 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ir jāsecina, ka CETA astotās nodaļas F iedaļa neapdraud Savienības tiesību sistēmas autonomiju.

B. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un efektivitātes prasību

1. Principi

- 162 Lūgumā sniegt atzinumu paustās šaubas par ISDS mehānisma saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu attiecas uz šā mehānisma saderīgumu ar Hartas 20. pantu, kurā ir nodrošināta “vienlīdzība likuma priekšā”, un tā saderīgumu ar Hartas 21. panta 2. punktu, kurā ir aizliegta diskriminācija pilsonības dēļ.
- 163 Taču vairākas valdības, kas iesniegušas savus apsvērumus, un Padome pauž viedokli, ka nav nepieciešams, lai minētais mehānisms būtu saderīgs ar šiem Hartas noteikumiem.

- 164 Tātad vispirms ir jānosaka, vai lūgumā sniegt atzinumu, kurā ir lūgts sniegt viedokli par CETA astotās nodaļas F iedaļas saderīgumu “ar Līgumiem, tai skaitā ar pamattiesībām”, ir prasīta pārbaude attiecībā pret Hartu.
- 165 Šajā saistībā ir jāatgādina, ka Savienības noslēgtajiem starptautiskajiem nolīgumiem ir jābūt pilnīgi saderīgiem ar Līgumiem, kā arī ar konstitucionālajiem principiem, kas no tiem izriet (skat. it īpaši atzinumu 1/15 (ES un Kanādas PDR nolīgums), 2017. gada 26. jūlijs, EU:C:2017:592, 67. punkts, un spriedumu, 2018. gada 27. februāris, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 46. punkts).
- 166 LESD 218. panta 11. punkts, kurā ir noteikts, ka dalībvalsts, Eiropas Parlaments, Padome vai Komisija var saņemt Tiesas atzinumu par to, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs “ar Līgumiem”, ir jāsaprot šis vispārējās prasības par saderību ar Savienības konstitucionālo ietvaru gaismā.
- 167 Tādējādi LESD 218. panta 11. punktā paredzētajā procedūrā ir jābūt iespējai izvērtēt visus jautājumus, kas var izraisīt šaubas par nolīguma materiāltiesisko vai formālo spēkā esamību saistībā ar Līgumiem. Spriedums par nolīguma atbilstību Līgumiem šajā ziņā var būt atkarīgs ne tikai no noteikumiem, kas attiecas uz kompetenci, procedūru vai Savienības institucionālo organizāciju, bet arī no materiālo tiesību noteikumiem. Tas pats attiecas uz jautājumu par paredzēta starptautiska nolīguma saderīgumu ar Hartā atzītajām garantijām, jo tai ir tāds pats juridiskais spēks kā Līgumiem (atzinums 1/15 (ES un Kanādas PDR nolīgums), 2017. gada 26. jūlijs, EU:C:2017:592, 70. punkts).
- 168 Runājot par Hartas 21. panta 2. punktu, atbilstoši kuram, “ievērojot Līgumu piemērošanas jomu un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ”, tas saskaņā ar paskaidrojumiem attiecībā uz Hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.) atbilst LESD 18. panta pirmajai daļai un ir jāpiemēro saskaņā ar šo LESD noteikumu.
- 169 Taču – kā Tiesa jau ir precizējusi – LESD 18. panta pirmo daļu nav paredzēts piemērot gadījumā, kad, iespējams, pastāv atšķirīga attieksme pret dalībvalstu un trešo valstu pilsoņiem (spriedums, 2009. gada 4. jūnijs, Vatsouras un Koupatantze, C-22/08 un C-23/08, EU:C:2009:344, 52. punkts).
- 170 No tā izriet, ka Hartas 21. panta 2. punktam nav nozīmes, ja – kā to lūdž Beļģijas Karaliste – ir jāizvērtē, vai paredzētais ISDS mehānisms varētu izraisīt Savienības ieguldītāju diskrimināciju salīdzinājumā ar Kanādas ieguldītājiem.
- 171 Savukārt Hartas 20. pantā, kurā ir noteikts, ka “visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā”, nav paredzēts neviens tiešs tā piemērošanas jomas ierobežojums, un tātad tas ir jāpiemēro visām situācijām, kuras reglamentē Savienības tiesības, –kā tām situācijām, kuras ietilpst tās noslēgta starptautiska nolīguma piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. februāris, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 19.–21. punkts; 2013. gada 26. septembris, Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, 72. punkts, un 2017. gada 16. maijs, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, 49. punkts).
- 172 Tāpat kā – ar zināmiem nosacījumiem – dalībvalstu fizisko personu un uzņēmumu Savienībā veikti ieguldījumi, arī Kanādas fizisko personu un uzņēmumu Savienībā veikti ieguldījumi ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā un tādējādi – Hartas 20. pantā garantētās vienlīdzības likuma priekšā piemērošanas jomā. Proti, šis pamattiesības attiecas uz visām personām, uz kuru situāciju attiecas Savienības tiesības, neatkarīgi no to izcelsmes.
- 173 Hartas 20. pantā, protams – un kā ir norādījusi Padome –, Savienībai tās starptautiskajās attiecībās nav uzlikts pienākums visos aspektos piemērot vienlīdzīgu attieksmi attiecībā pret trešajām valstīm (spriedums, 2016. gada 21. decembris, Swiss International Air Lines, C-272/15, EU:C:2016:993, 24.–26. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 174 Tomēr – kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 198. un 199. punktā – šī judikatūra neliedz pārbaudīt, vai ar starptautisko nolīgumu, ciktāl ar to pašā Savienībā ir noteikta atšķirīga attieksme starp trešās valsts personām un dalībvalstu personām, netiek pārkāpts Hartas 20. pants.
- 175 Tādējādi šajā lūguma sniegt atzinumu daļā paustās šaubas ir jāizvērtē no Hartas 20. panta perspektīvas.
- 176 Šajā pantā minētā vienlīdzība likuma priekšā nostiprina vienlīdzīgas attieksmes principu, kurš nosaka, ka salīdzināmas situācijas nedrīkst tikt aplūkotas atšķirīgi, bet atšķirīgas situācijas nedrīkst tikt aplūkotas vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi attaisnota (spriedumi, 2013. gada 17. oktobris, Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, 76. punkts, kā arī 2018. gada 12. jūlijs, Spika u.c., C-540/16, EU:C:2018:565, 35. punkts).
- 177 Prasība par situāciju salīdzināmību vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpuma esamības konstatēšanai ir jānovērtē no visu to raksturojošo apstākļu, it īpaši akta, ar kuru ir ieviesta aplūkotā atšķirība, priekšmeta un mērķa, viedokļa, ievērojot, ka šajā ziņā ir jāņem vērā tās jomas principi un mērķi, kurā šis akts ietilpst (spriedumi, 2008. gada 16. decembris, Arcelor Atlantique un Lorraine u.c., C-127/07, EU:C:2008:728, 26. punkts; 2017. gada 7. marts, RPO, C-390/15, EU:C:2017:174, 42. punkts, kā arī 2019. gada 22. janvāris, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, 42. punkts). Ciktāl situācijas nav salīdzināmas, ar atšķirību attieksmē pret attiecīgajām situācijām netiek pārkāptas tiesības uz Hartas 20. pantā paredzēto vienlīdzību likuma priekšā (spriedums, 2014. gada 22. maijs, Glatzel, C-356/12, EU:C:2014:350, 84. punkts).
- 178 Visbeidzot, runājot par Savienības tiesību efektivitātes prasību, lūgumā sniegt atzinumu atsauce uz to ir iekļauta tikai to īpašo šaubu kontekstā, kuras attiecas uz gadījumu, ja CETA šķirējtiesa konstatētu, ka naudas soda uzlikšana Kanādas ieguldītājam uz LESD 101. vai 102. panta pamata nav saderīga ar CETA astotās nodaļas C vai D iedaļu. Līdz ar to šīs šaubas ir jāizvērtē no Savienības konkurences tiesību efektivitātes prasības, kas aizliedz likt šķēršļus to LESD noteikumu piemērošanai, kuru mērķis ir nodrošināt neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū, perspektīvas (skat. it īpaši spriedumu, 2014. gada 5. jūnijs, Kone, C-557/12, EU:C:2014:1317, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

2. Par saderīgumu ar vienlīdzīgas attieksmes principu

- 179 Atšķirīgā attieksme, kas minēta lūgumā sniegt atzinumu, izriet no tā, ka dalībvalstu uzņēmumi un fiziskās personas, kuri veic ieguldījumus Savienībā un uz kuriem attiecas tās tiesības, pret šiem Savienības pasākumiem nevar vērsties CETA paredzētajās tiesās, savukārt Kanādas uzņēmumi un fiziskās personas, kuri veic ieguldījumus tajā pašā Savienības iekšējā tirgus tirdzniecības vai rūpniecības nozarē, var apstrīdēt šos pasākumus minētajās tiesās.
- 180 Tomēr ir jākonstatē, ka, lai gan Savienībā ieguldījumus veicoši Kanādas uzņēmumi un fiziskās personas attiecībā uz mērķi un nolūku – kas plašāk ir izklāstīti šā atzinuma 199. un 200. punktā –, kuru dēļ CETA ir iekļauti noteikumi nediskriminācijas un ārvalstu ieguldījumu aizsardzības jomā, ir situācijā, kas ir salīdzināma ar Kanādā ieguldījumus veicošiem dalībvalstu uzņēmumiem un fiziskajām personām, to situācija savukārt nav salīdzināma ar Savienībā ieguldījumus veicošu dalībvalstu uzņēmumu un fizisko personu situāciju.
- 181 Šajā ziņā ir jānorāda, ka iespēja Savienībā ieguldījumus veicošiem Kanādas uzņēmumiem un fiziskajām personām paredzētajās tiesās atsaukties uz CETA ir vēsta uz to, lai šīm Kanādas personām kā ārvalstu ieguldītājiem sniegtu īpašu iespēju celt prasību par Savienības pasākumiem, savukārt dalībvalstu uzņēmumi un fiziskās personas, kas – tāpat kā minētās Kanādas personas – veic ieguldījumus Savienībā, tajā nav ārvalstu ieguldītāji un tāpēc tiem šī īpašā iespēja celt prasību nebūs pieejama, turklāt tie, ņemot vērā CETA 30.6. panta 1. punktā iekļauto noteikumu, dalībvalstu un Savienības tiesās nevarēs arī tieši atsaukties uz šajā nolīgumā paredzētajiem noteikumiem.

- 182 Šā atzinuma 180. punktā veikto konstatējumu neatspēko lūgumā sniegt atzinumu minētais fakts, ka zaudējumu atlīdzība, ko CETA šķirējtiesa piespriedis Kanādas ieguldītājam, atbilstoši šā nolīguma 8.39. panta 2. punkta a) apakšpunktam būs jāsamaksā Savienībā nodibinātam uzņēmumam, kas šim ieguldītājam pieder vai ko tas kontrolē, ja minētais ieguldītājs prasību šajā šķirējtiesā būs cēlis “vietējā uzņēmuma” vārdā.
- 183 Šajā ziņā ir pietiekami konstatēt – kā ģenerālvokāts norādījis savu secinājumu 193. punktā –, ka šāds uzņēmums pats ir šā Kanādas ieguldītāja ieguldījums un tādējādi šā uzņēmuma iesaiste paredzētajās tiesās notiekošajā tiesvedībā un nolēmuma izpildē nevar mainīt Kanādas ieguldītāju situācijas un Savienības ieguldītāju situācijas salīdzināmības pārbaudi.
- 184 Attieksmes pret šīm divām personu kategorijām vienlīdzīgu neietekmē arī fakts, ka Puses nav izslēgušas iespēju CETA šķirējtiesai pieņemt nolēmumu, ar ko Komisijas vai dalībvalsts konkurences iestādes Kanādas ieguldītājam par LESD 101. vai 102. panta pārkāpumu uzlikts naudas sods tiek atzīts par CETA astotās nodaļas C un D iedaļas noteikuma pārkāpumu.
- 185 Šajā ziņā, ņemot vērā šo C un D iedaļu noteikumus, ir jāuzskata, ka šāds nolēmums ir iedomājams vienīgi gadījumā, ja lēmumā, ar kuru uzlikts naudas sods, būtu pieļauti CETA 8.10. panta 2. punktā minētie trūkumi vai ar to ieguldītājam attiecībā uz viņa ieguldījumiem būtu atņemtas ieguldījuma pamata īpašumtiesības, ieskaitot tiesības izmantot savus ieguldījumus un tos atsavināt, šā nolīguma 8.-A pielikuma 1. punkta b) apakšpunkta nozīmē. Pretēji – šāds nolēmums nav iedomājams, ja Komisija vai dalībvalsts konkurences iestāde konkurences tiesību noteikumus ir piemērojusi pareizi, jo CETA Puses šā nolīguma 17.2. pantā ir skaidri atzinušas “brīva[s] un neizkropļota[s] konkurence[s] [nozīmi]” un to, “ka pret konkurenci vērsta uzņēmējdarbības prakse potenciāli var izkropļot tirgu pareizu darbību un mazina ieguvumus, ko sniedz tirdzniecības liberalizācija”.
- 186 Taču, ja Komisija vai dalībvalsts konkurences iestāde naudas sodu, kurā pieļauts šāds trūkums vai kuram ir šādas ekspropriācijas sekas, uzliktu Savienības ieguldītājam, tam būtu pieejami nepieciešamie tiesību aizsardzības līdzekļi, lai panāktu šā naudas soda atcelšanu. No tā izriet, ka, lai gan nevar tikt izslēgts, ka ārkārtas apstākļos lūgumā sniegt atzinumu aprakstītajam CETA šķirējtiesas nolēmumam varētu būt tāds rezultāts, ka tiek neitralizētas par LESD 101. vai 102. panta pārkāpumu uzliktā naudas soda sekas, tā sekas tomēr nebūs tādas, ka rastos nevienlīdzīga nelabvēlīga attieksme pret Savienības ieguldītāju, kam būtu uzlikts naudas sods ar līdzīgu trūkumu.

3. Par saderīgumu ar efektivitātes prasību

- 187 Ciktāl lūgumā sniegt atzinumu ir izvirzīts jautājums, vai iespēja CETA šķirējtiesai pieņemt nolēmumu, kam būtu šā atzinuma 184. punktā aprakstītais tvērums, varētu apdraudēt Savienības konkurences tiesību efektivitāti, pietiek konstatēt, ka vienīgajos gadījumos, kuros šāds nolēmums šķiet iedomājams un kuri ir izklāstīti šā atzinuma 185. punktā, naudas soda neitralizācija neradītu šādu risku. Proti – kā tika izklāstīts šā atzinuma iepriekšējā punktā – pašās Savienības tiesībās ir atļauts atcelt naudas sodu, ja tam ir kāds trūkums, kas atbilst tiem, kurus varētu konstatēt CETA šķirējtiesa.
- 188 Tā kā CETA astotās nodaļas F iedaļā nav liegts pilnībā piemērot LESD noteikumus, kuri ir vērsti uz to, lai nodrošinātu neizkropļotas konkurences saglabāšanu iekšējā tirgū, atbilstoši šā atzinuma 178. punktā atgādinātajai judikatūrai ir jāsecina, ka tā neapdraud Savienības konkurences tiesību efektivitātes prasību.

C. Par paredzētā ISDS mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai

1. Principi

- 189 Savā lūgumā sniegt atzinumu Beļģijas Karaliste ir atsaukusies uz Hartas 47. panta otrajā daļā minētajām tiesībām uz tiesību aizsardzību “neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā”, kā arī uz šā panta trešajā daļā prasīto “efektīvu tiesiskuma īstenošanu”.
- 190 Šajā ziņā no minētā 47. panta, kurš Savienībai ir jāievēro, pamatojoties uz šā atzinuma 165. un 167. punktā atgādināto judikatūru, izriet, ka – noslēdzot starptautisku nolīgumu, kas ietver tādu institūciju kā CETA šķīrējtiesa un apelācijas tiesa izveidi, kurām dominējošās būs tiesas iezīmes un kurām būs uzdots izšķirt strīdus, it īpaši starp privātiem ieguldītājiem un valstīm, – Savienība attiecībā uz piekļuvi šīm institūcijām kārtību un to neatkarību ir pakļauta Hartas 47. panta otrās un trešās daļas noteikumiem.
- 191 Līdz ar to Savienībai, ņemot vērā šo institūciju dabu un īpatnības, kā arī starptautisko kontekstu, kurā minētās institūcijas iekļaujas, ir jāraugās, lai CETA astotās nodaļas F iedaļa un jebkurš cits dokuments, kurā ir noteikts tās tvērums, nodrošinātu, ka – pēc tam, kad šis nolīgums būs noslēgts un īstenots, – izveidotajām tiesām katrai būs neatkarīgas un pieejamas tiesas iezīmes.
- 192 Šo konstatējumu neatspēko apstākļi, ka Savienības tiesībās sniegtās garantijas neattiecas uz trešo valsti, ar kuru Savienība veic sarunas par nolīgumu. Šajā gadījumā – lai gan Kanādai, protams, šīs garantijas nav saistošas – Savienībai tās tomēr ir saistošas, un līdz ar to, kā izriet no šā atzinuma 165. un 167. punktā atgādinātās judikatūras, tā nevar noslēgt nolīgumu, ar kuru tiktu izveidotas tiesas, kuras būtu kompetentas pieņemt Savienībai saistošus nolēmumus un izskatīt Savienības subjektu tajās celtas prasības, nesniedzot minētās garantijas.
- 193 Minēto konstatējumu neietekmē arī fakts, ka paredzētais ISDS mehānisms – kā tika norādīts Tiesā – ir “hibrīds”, jo tam, papildus tiesas iezīmēm, vēl joprojām ir vairākas iezīmes, kuras balstās uz tradicionāliem arbitrāžas mehānismiem ieguldījumu jomā.
- 194 Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu ir jānorāda, ka, lai gan CETA astotās nodaļas F iedaļā ietvertos noteikumus par prasību celšanu CETA šķīrējtiesā lielā mērā ir iedvesmojuši tradicionālie ISDS mehānismi, tas pats nav sakāms par noteikumiem, kuri attiecas uz šīs šķīrējtiesas sastāvu un lietu izskatīšanu.
- 195 It īpaši CETA 8.27. pants, kurā ir paredzēta pastāvīgas šķīrējtiesas izveide piecpadsmit locekļu sastāvā un kura 7. punktā ir noteikts, ka trīs tiesnešu sastāvam tiks uzdots “lietas iztiesāšan[a] rotācijas kārtībā, lai nodrošinātu, ka sastāvu salikums ir nejaušs un neprognozējams,” un šā nolīguma 8.28. panta 5. punkts, saskaņā ar kuru CETA apelācijas tiesas sastāvā, kas izveidots apelācijas sūdzības izskatīšanai, ietilpst trīs gadījumatlasē iecelti apelācijas tiesas locekļi, ir atšķirīgi no arbitrāžas jomā piemērojamajiem noteikumiem, un tie konkretizē Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta f) apakšpunktā Pušu pausto gribu, ka “CETA izlēmīgi attālinās no ieguldījumu strīdu izšķiršanas tradicionālās pieejas un izveido neatkarīgas, objektīvas un pastāvīgas ieguldījumu šķīrējtiesas, iedvesmojoties no [...] tiesu sistēmas principiem”.
- 196 “Svarīg[ās] un radikāl[ās] pārmaiņas ieguldījumu noteikumos un strīdu izšķiršanā”, kas ir konstatētas pušu pieņemtā Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta i) apakšpunktā, arī tā 6. punkta g) apakšpunktā ir apliecinātas ar faktu, ka CETA ir paredzēts pārsūdzības mehānisms, kura mērķis tostarp ir nodrošināt “pirmās instances tiesas nolēmumu konsekveni”.

- 197 Tādējādi – neesot vajadzībai noskaidrot nedz to, vai Puses šīs institūcijas formāli kvalificēs kā “tiesu iestādes”, nedz to, vai to locekļu amata nosaukums, kā to liek domāt Paziņojums Nr. 36, būs “tiesnesis”, – no iepriekš minētajiem aspektiem izriet, ka minētās tiesas būtībā īsteno tiesas funkcijas. Tās būs pastāvīgas, un tām būs likumisks pamats, kas ietilps Pušu pieņemtajos CETA apstiprināšanas aktos. Tās uz sacikstes principu balstītas procedūras rezultātā piemēros tiesību normas, tām to uzdevumi būs jāveic pilnīgi autonomi, un tās pieņems galīgus un saistošus lēmumus.
- 198 Runājot par minēto tiesu kompetences obligāto raksturu, ir jānorāda, ka šī kompetence attieksies ne tikai uz atbildētāju, kuram tā būs jāpieņem, pamatojoties uz CETA 8.25. pantu, bet arī attiecībā uz prasību cēlušo ieguldītāju, ja tas plānos tieši atsaukties uz CETA noteikumiem. Proti, tā kā CETA 30.6. pantā ieguldītājiem ir liegta iespēja tieši atsaukties uz CETA Pušu iekšējās tiesās, jebkura ar šā nolīguma noteikumiem tieši pamatota prasība būs jāceļ CETA šķīrējtiesā. Pēc tam jebkura šīs šķīrējtiesas nolēmuma pārsūdzība būs jāiesniedz CETA apelācijas tiesā.
- 199 Attiecībā uz pieejamības un neatkarības līmeni, kuram šīm tiesām ir jāatbilst, lai CETA astotās nodaļas F iedaļu varētu uzskatīt par saderīgu ar Hartas 47. pantu, ir jānorāda, ka mērķis tādu noteikumu iekļaušanai CETA, kuri attiecas uz nediskriminējošu attieksmi un ieguldījumu aizsardzību, kā arī no Pušu tiesu sistēmām ārpus esošu tiesu izveidei, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu, ir sniegt Puses uzņēmumiem un fiziskajām personām pilnīgu palāvību, ka attieksme pret tiem saistībā ar to ieguldījumiem otras Puses teritorijā būs vienlīdzīga salīdzinājumā ar šīs otrās Puses uzņēmumiem un fiziskajām personām un ka to ieguldījumi, kas tiks veikti otras Puses teritorijā, būs drošībā.
- 200 Paredzot šāda ārpus Pušu tiesu sistēmas esoša mehānisma izveidi, CETA astotās nodaļas F iedaļas mērķis – kā to ir norādījusi Padome un Komisija – ir nodrošināt, ka minētā ārvalstu ieguldītāju palāvība attiecas arī uz institūciju, kuras kompetencē ir konstatēt, ka to ieguldījumu uzņemošā valsts ir pārkāpusi šīs nodaļas C un D iedaļu. Tādējādi ir jānonāk pie secinājuma, ka paredzēto tiesu neatkarība attiecībā pret uzņemošo valsti un ārvalstu ieguldītāju piekļuve šīm tiesām ir nesaraucjami saistīta ar LES 3. panta 5. punktā noteikto brīvas un godīgas tirdzniecības mērķi, uz kura īstenošanu ir vērsti CETA.
- 201 Runājot par pieejamības garantiju, tā nozīmē, ka CETA 8.18. pantā paredzētā iespēja jebkuram šā nolīguma 8.1. pantā minētajam ieguldītājam celt prasību CETA šķīrējtiesā, lai konstatētu minētās C vai D iedaļas pārkāpumu, var tikt ierobežota tikai ar samērīgiem ierobežojumiem – tai skaitā tādiem, kas ir saistīti ar tiesas izdevumu maksāšanu –, kuriem ir leģitīms mērķis un kuri tiesības uz piekļuvi šādai tiesai neapdraud pašā būtībā (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, Toma un Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 202 Neatkarības prasība pati par sevi ir neatraucjami saistīta ar tiesas spriešanas uzdevumu un sastāv no diviem aspektiem. Ar pirmo – ārējo – aspektu tiek pieņemts, ka attiecīgā instance veic savas funkcijas pilnībā autonomi, nebūdamā pakļauta nekādam hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu un nesaņemot jebkādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdamā aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kuri var apdraudēt tās locekļu tiesas spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus. Šim būtiskajam atbrīvojumam no ārējas ietekmes ir nepieciešamas tādas noteiktas garantijas kā neatceļamība, lai aizsargātu tos, kuriem ir dots uzdevums izlemt strīdu. Tāda līmeņa darba samaksas saņemšana, kas atbilst tiesnešu veikto funkciju nozīmei, ir ar viņu neatkarību nedalāmi saistīta garantija (spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 63. un 64. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 203 Otrs – iekšējais – aspekts ir saistīts ar neitralitātes jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda distance attiecībā pret strīda dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šis aspekts nozīmē, ka ir jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, ir jābūt

absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā (spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 65. punkts un tajā minētā judikatūra).

204 Šādas neatkarības un objektivitātes garantijas prasa, lai pastāvētu tiesību normas, it īpaši attiecībā uz tiesas sastāvu, iecelšanu, pilnvaru ilgumu, kā arī tās locekļu atturēšanās, noraidīšanas un atsaukšanas iemesliem, ļaujot kļūdēt indivīdos jebkādas pamatotas šaubas par minētās tiesas ārēju ietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz konkurējošajām interesēm (spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 66. punkts).

2. Par saderīgumu ar pieejamības prasību

205 No CETA 8.1. un 8.18. panta izriet, ka šā nolīguma mērķis ir padarīt CETA šķīrējtiesu pieejamu jebkuram Kanādas uzņēmumam un fiziskajai personai, kas veic ieguldījumus Savienībā, kā arī jebkuram Savienības dalībvalsts uzņēmumam un fiziskajai personai, kas veic ieguldījumus Kanādā.

206 Šajā ziņā CETA astotās nodaļas F iedaļā ir izteikts Pušu mērķis izveidot ISDS mehānismu tā, lai ieguldītājiem, kuriem ir ierobežoti līdzekļi īstenot dārgu tiesvedību, piemēram, fiziskajām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem, būtu efektīva piekļuve paredzētajām tiesām tāpat kā uzņēmumiem ar lielākiem līdzekļiem.

207 Tāpēc Puses CETA 8.39. panta 6. punktā ir noteikušas, ka CETA Apvienotajai komitejai būs “[jā]apsver papildu noteikum[i], kuru mērķis ir samazināt finanšu slogu prasītājiem, kas ir fiziskas personas vai mazi un vidēji uzņēmumi”.

208 “Finanšu slogs”, kura samazināšana tādējādi ir plānota, ietver it īpaši minētā nolīguma 8.39. panta 5. punktā paredzētās tiesvedības izmaksas un citas izmaksas.

209 Runa ir, pirmkārt, par juridiskās pārstāvības un palīdzības izmaksām, kuras ir radušās gan prasību cēlušajam ieguldītājam, gan atbildētājam Pusei. No šā 8.39. panta 5. punkta izriet, ka ieguldītājam – gadījumā, ja tā prasība tiktu noraidīta, – var nākties segt visas šīs izmaksas.

210 Otrkārt, minēto finanšu slogu veido tiesāšanās izmaksu segšana. Šajā ziņā no CETA 8.39. panta 5. punkta un tā 8.27. panta 14. punkta izriet, ka šīs izmaksas tostarp ietver to šķīrējtiesas locekļu izmaksas un izdevumus, kuriem ir uzdots lietās izskatīšana. Prasību cēlušajam ieguldītājam – gadījumā ja prasība tiktu noraidīta, – var nākties segt visas šīs izmaksas un izdevumus.

211 Līdz ar to finanšu risks, kas rodas, uzsākot tiesvedību CETA šķīrējtiesā, attiecībā uz fizisko personu vai mazo vai vidējo uzņēmumu var būt tik liels, ka tas attur šo ieguldītāju no tiesvedības uzsākšanas.

212 Šo CETA šķīrējtiesas pieejamības trūkumu, ar ko var saskarties virkne ieguldītāju, nemazina CETA 8.27. panta 9. punktā paredzētā iespēja nodot lietās iztiesāšanu vienam šīs šķīrējtiesas loceklim. Proti, šis finanšu sloga daļējais samazinājums atbilstoši šā noteikuma redakcijai tiks panākts tikai tad, ja atbildētājs tam piekritīs.

213 Tādējādi – nepastāvot regulējumam, kura mērķis būtu nodrošināt CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas finansiālo pieejamību fiziskajām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem, – ir jānonāk pie secinājuma, ka ISDS mehānisms rada risku, ka praksē tas būs pieejams tikai tiem ieguldītājiem, kuru rīcībā būs ievērojami finanšu līdzekļi. Šāda situācija var radīt sekas trūkumu gan attiecībā uz CETA astotās nodaļas F iedaļas *ratione personae* piemērošanas jomu, kura attiecas uz visām vienas Puses fiziskajām personām un visiem tās uzņēmumiem, kas veic ieguldījumus otras Puses

teritorijā, gan attiecībā uz LES 3. panta 5. punktā noteikto brīvas un godīgas tirdzniecības mērķi, uz kura īstenošanu ir vērstas CETA, tostarp paredzot iespēju ārvalstu ieguldītājiem celt prasību tiesās, kuras ir ārpus uzņemošās valsts tiesu sistēmas.

- 214 Līdz ar to, lai novērtētu CETA astotās nodaļas F iedaļas saderīgumu ar Hartas 47. pantu, ir jāizvērtē, vai šajā F iedaļā un dokumentos, kuri nosaka tās tvērumu, iekļautie noteikumi par paredzēto tiesu finansiālās pieejamības uzlabošanu fiziskajām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem atspoguļo apņemšanās, saskaņā ar kurām Hartas 47. pantā prasītais pieejamības līmenis tiks ieviests no šo tiesu izveides brīža.
- 215 Šādas apņemšanās nav ietvertas nedz CETA 8.27. panta 15. punktā, saskaņā ar kuru CETA Apvienotā komiteja, pieņemot lēmumu, “var” pārveidot honorāru un citas izmaksas un izdevumus par regulāru atalgojumu, nedz šā nolīguma 8.39. panta 6. punktā, kurā ir noteikts, ka CETA Apvienotā komiteja “apsver” papildu noteikumus, kuru mērķis ir samazināt finanšu slogu fiziskajām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem.
- 216 Arī pārējos CETA astotās nodaļas F iedaļas noteikumos nav ietvertas juridiski saistošas apņemšanās par paredzēto tiesu finansiālo pieejamību maza vai vidēja apmēra ieguldītājiem.
- 217 Savukārt Paziņojumā Nr. 36 ir noteikts, ka “tiks uzlabota un atvieglota visneaizsargātāko lietotāju, tas ir, [mazo un vidējo uzņēmumu] un privātpersonu, piekļuve šai jaunajai tiesai”, un šajā nolūkā paredzēts, ka “Apvienotā komiteja pieņems papildu noteikumus, kas paredzēti [CETA 8.39. panta 6. punktā] [..], tādā veidā, lai šos papildu noteikumus var pieņemt pēc iespējas ātri”, un ka “neatkarīgi no Apvienotajā komitejā notikušo diskusiju rezultāta Komisija ierosinās adekvātus publiskā (līdz)finansējuma pasākumus mazo un vidējo uzņēmumu darbībām šajā jurisdikcijā”.
- 218 Ir jākonstatē, ka ar šo paziņojumu Komisija un Padome apņemas ātri un pienācīgi īstenot CETA 8.39. panta 6. punktu, kā arī nodrošināt paredzēto tiesu pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem – tas attiecas pat uz gadījumu, ja CETA Apvienotās komitejas centieni nebūtu sekmīgi.
- 219 Šī apņemšanās ir pietiekama, lai secinātu, ka CETA kā “paredzēts nolīgums” LESD 218. panta 11. punkta izpratnē ir saderīgs ar minēto tiesu pieejamības prasību.
- 220 Proti, atbilstoši skaidrojošajam teikumam, kas ir pirms paziņojumiem, kuru skaitā ir Paziņojums Nr. 36, tie “ir neatņemama daļa tajā kontekstā, kādā Padome pieņem lēmumu, ar ko pilnvaro parakstīt CETA Savienības vārdā. Tāpēc tie tiks iekļauti Padomes sanāksmes protokolā”.
- 221 Iepriekš minētā Savienības apņemšanās nodrošināt, lai visiem Savienības ieguldītājiem, uz kuriem CETA attiecas, būtu patiesa piekļuve paredzētajām tiesām, tādējādi ir nosacījums, lai Savienība šo nolīgumu apstiprinātu. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar Paziņojumu Nr. 36 minētā apņemšanās ir daļa no “principiem”, uz kuru pamata “Komisija apņemas – pietiekami savlaicīgi, lai dalībvalstis varētu to ņemt vērā savos ratifikācijas procesos, – nekavējoties pārskatīt strīdu izšķiršanas mehānismu [..]”. Ņemot vērā šā paša paziņojuma iepriekšējo daļu, kurā Padome un Komisija apstiprina, ka CETA astotās nodaļas F iedaļas noteikumu stāšanās spēkā nenotiks, iekams visas dalībvalstis nebūs ratificējušas CETA, ir jākonstatē, ka Padomes veiktā CETA noslēgšana ir paredzēta, balstoties uz premisu, ka tiks nodrošināta CETA šķīrētības un apelācijas tiesas finansiālā pieejamība visiem aptvertajiem Savienības ieguldītājiem.
- 222 Ņemot vērā šo Savienības skaidri formulēto saikni starp minēto tiesu finansiālo pieejamību un CETA noslēgšanu, ir jāuzskata, ka paredzētais nolīgums no šīs perspektīvas nav nesaderīgs ar Hartas 47. pantu.

3. Par saderīgumu ar neatkarības prasību

- 223 Runājot par neatkarības prasības ārējo aspektu, atbilstoši kuram attiecīgajām tiesām savi uzdevumi ir jāveic pilnīgi autonomi, vispirms ir jākonstatē, ka CETA 8.27. panta 4. un 5. punktā ir noteikts, ka CETA šķīrējtiesas locekļi amatā tiks iecelti uz noteiktu laiku un viņiem būs jābūt speciālām zināšanām.
- 224 Turpinājumā tā 8.27. panta 12.–15. punktā tiek nodrošināts, ka šie locekļi saņems tāda apmēra atalgojumu, kas būs atbilstošs viņu funkciju nozīmīgumam.
- 225 Visbeidzot tajā ir nodrošināta minēto locekļu neatceļamība, jo iespēja viņus atcelt CETA 8.30. panta 4. punktā ir attiecināta tikai uz gadījumiem, kuros locekļa rīcība nav atbilstīga šā panta 1. punktā norādītajiem pienākumiem, it īpaši aizliegumam saņemt norādījumus no citām personām vai būt interešu konflikta situācijā.
- 226 Ar CETA 8.28. pantu šā nolīguma 8.27. panta 4. punkta un 8.30. panta piemērojamība ir attiecināta arī uz apelācijas tiesas locekļiem. Lai gan citi iepriekš minētie neatkarības elementi tikpat precīzā mērā šajā 8.28. pantā nav minēti, tomēr no tā, ka Kopīgā interpretējošā instrumenta 6. punkta f) apakšpunktā ir lietots jēdziens “šķīrējtiesas”, izriet, ka Puses attiecībā uz apelācijas tiesu izvirza tos pašus neatkarības standartus kā attiecībā uz šķīrējtiesu. Šo konstatējumu apstiprina atbilstības starp Kopīgo interpretējošo instrumentu un CETA tekstu tabula, kura ir pievienota šim instrumentam un kurā CETA 8.28. pants ir minēts to noteikumu skaitā, kas atbilst minētā instrumenta 6. punkta f) apakšpunktam.
- 227 Ciktāl Beļģijas Karaliste un dažas valdības, kas iesniegušas apsvērumus, šaubās par to, vai ar neatkarības prasības ārējo aspektu ir saderīga CETA 8.27. panta 2. un 3. punktā, kā arī CETA 8.28. panta 3. un 7. punktā CETA Apvienotajai komitejai piešķirtā kompetence iecelt šķīrējtiesas, kā arī apelācijas tiesas locekļus un noteikt vai pielāgot šīs tiesas veidojošo locekļu skaitu par skaitu, kas dalās ar trīs, ir jāņem vērā fakts, ka iecelto locekļu identitāte nevar iepriekš tikt noteikta CETA tekstā un ka tas pats attiecas uz locekļu skaita palielināšanu vai samazināšanu, ko var nākties veikt nākotnē. Šā atzinuma 202. punktā atgādinātās garantijas nekādā ziņā nevar izprast tādējādi, ka tās liedz tādai institūcijai, kura nav tiesa, kā CETA Apvienotā komiteja būt kompetentai, stingri ievērojot CETA 8.27. panta 4. un 5. punktā paredzētos noteikumus, iecelt minētos locekļus un pielāgot to skaitu par skaitu, kas dalās ar trīs. Šīs garantijas neaizliedz arī to, ka šāda institūcija atbilstoši CETA 8.30. panta 4. punktam būtu kompetenta atcelt šos locekļus.
- 228 Turklāt no CETA 26.1. un 26.3. panta izriet, ka CETA Apvienotajai komitejai būs divpusējs sastāvs un ka tā pieņems savus lēmumus, savstarpēji vienojoties. Šie elementi – kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 267. punktā – ļauj uzskatīt, ka gan šķīrējtiesas vai apelācijas tiesas locekļa iecelšana amatā, gan viņa atcelšana no amata notiks vienīgi atbilstoši it īpaši CETA 8.27. panta 4. punktā un 8.30. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 229 Šā paša iemesla dēļ ir jāuzskata, ka Puses, neapdraudot neatkarības prasību, varēja CETA 8.27. panta 12. punktā paredzēt, ka ikmēneša honorāru, kura mērķis ir nodrošināt minēto tiesu locekļu pieejamību, noteiks CETA Apvienotā komiteja, un šā panta 15. punktā noteikt, ka šī institūcija varēs nolemt šo honorāru, kā arī citas izmaksas un izdevumus pārveidot par regulāru atalgojumu un lemt par tā nosacījumiem.
- 230 Iespēja, ka šī CETA Apvienotās komitejas kompetence atalgojuma jomā netiks īstenota uzreiz, nenozīmē, ka minēto locekļu atalgojums sākotnēji varēs būt nejaušs. Proti, pamatojoties uz CETA 8.27. panta 14. punktu, paredzēto tiesu locekļu izmaksas un izdevumi tiks noteikti atbilstoši ICSID konvencijas Administratīvo un finanšu noteikumu 14. panta 1. punktam, kurā ir atsauce uz ICSID ģenerālsēkretāra periodiski noteiktu skalu.

- 231 Kā ģenerālvokāts norādījis savu secinājumu 260. un 261. punktā, tas, ka šie noteikumi par CETA šķīrējtiesas un apelācijas tiesas locekļu atalgojumu ir attīstībā esoši, nevar tikt uzskatīti par draudu šo tiesu neatkarībai, bet gan – gluži pretēji – ļauj pakāpeniski izveidot tiesu, kuras sastāvā būs uz pilnu laiku nodarbināti locekļi.
- 232 CETA 8.31. panta 3. punkts, atbilstoši kuram CETA Apvienotā komiteja var tostarp pieņemt CETA interpretāciju, kas ir saistoša CETA šķīrējtiesai, un šā nolīguma 8.10. panta 3. punkts, kas ir jāskata kopsakarā ar minētā nolīguma 8.31. panta 3. punktu, arī neapdraud šīs šķīrējtiesas – vai CETA apelācijas tiesas – spēju veikt savas funkcijas pilnīgi autonomi.
- 233 Proti, starptautiskajās tiesībās nav nedz aizliegts, nedz neierasts starptautiska nolīguma pusēm – to kopīgajai gribai attiecībā uz šā nolīguma tvērumu pakāpeniski mainoties – paredzēt iespēju precizēt tā interpretāciju. Šādus precizējumus var veikt pašas Puses vai arī institūcija, kuru šīs Puses ir izveidojušas un kurai tās ir piešķirušas pilnvaras pieņemt tām saistošus lēmumus.
- 234 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka CETA Apvienotā komiteja, pamatojoties uz CETA 26.1. panta 1. punktu, ir divpusēja komiteja, kura pārstāv Puses un kurai, pamatojoties uz CETA 26.1. panta 4. punkta e) apakšpunktu un CETA 26.3. pantu, ir piešķirtas pilnvaras, savstarpēji vienojoties, pieņemt tādus saistošus lēmumus kā lēmumi par CETA interpretāciju atbilstoši šā nolīguma 26.1. panta 5. punkta e) apakšpunktam un 8.31. panta 3. punktam, kuri – netiekot aizskartām Hartas 47. panta prasībām, it īpaši neatkarības prasībai – ir saistoši Pusēm un ar CETA izveidotajām tiesām. Šiem interpretējošajiem aktiem ir tiesiskās sekas, kas izriet no Vīnes konvencijas 31. panta 3. punkta, atbilstoši kuram līguma interpretācijas nolūkos tiek ņemta vērā “jebkura vēlāka vienošanās starp dalībniekiem attiecībā uz līguma iztulkošanu vai tā noteikumu piemērošanu”.
- 235 Papildus tam ir jānorāda, ka Savienības līdzdalība šādā Apvienotās komitejas saistošu interpretāciju noteikšanā ir reglamentēta LESD 218. panta 9. punktā. Tās piekrišanai jebkuram CETA 8.31. panta 3. punktā minētajam lēmumam tādējādi ir jāatbilst Savienības primārajām tiesībām, it īpaši no tām izrietošajiem principiem, kuri ir atgādināti vai precizēti šajā atzinumā.
- 236 Turklāt saistībā ar CETA šķīrējtiesas un CETA apelācijas tiesas neatkarības prasību ir svarīgi, lai CETA Apvienotās komitejas noteiktā interpretācija neietekmētu to strīdu izskatīšanu, kuri ir izskatīti vai nodoti izskatīšanai pirms šo interpretāciju sniegšanas. Proti, ja būtu citādi, CETA Apvienotā komiteja varētu ietekmēt konkrētu strīdu izskatīšanu un tādējādi piedalīties ISDS mehānismā.
- 237 Lai gan šī atpakaļejošā spēka un tiesas ietekmes uz izskatīšanā esošām lietām neesamības garantija nav tieši paredzēta CETA 8.31. panta 3. punktā, šajā ziņā ir vēlreiz jānorāda, ka Savienības piekrišanai jebkuram CETA 8.31. panta 3. punktā minētajam lēmumam ir jāatbilst Savienības primārajām tiesībām, it īpaši Hartas 47. pantā atzītajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību. Tādējādi CETA 8.31. panta 3. punkts saistībā ar minēto 47. pantu nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tajā Savienībai ir atļauts piekrist CETA Apvienotās komitejas interpretācijas lēmumiem, kuri ietekmētu attieksmi pret izskatītajām vai izskatīšanā esošajām lietām.
- 238 Runājot par neatkarības prasības iekšējo aspektu, kurš attiecas it īpaši uz objektivitāti un vienādu distanci attiecībā pret lietas pusēm, kā arī jebkādas locekļu personiskas ieinteresētības šīs lietas iznākumā neesamību, ir jānorāda, ka, pirmkārt, vienāda distance ir garantēta ne vien CETA 8.27. panta 6. un 7. punktā, saskaņā ar kuru lietas izskata nejauši izveidots un tādējādi pusēm neparedzams sastāvs, ko veido trīs locekļi, no kuriem viens ir Savienības dalībvalsts valstspiederīgais, viens ir Kanādas valstspiederīgais un viens ir trešās valsts valstspiederīgais, bet arī ar CETA 8.30. panta 1. punktā ietvertu atsauci uz IBA pamatnostādņiem, no kurām atbilstoši tajās paredzētajam pirmajam vispārējam principam izriet, ka CETA šķīrējtiesas locekļiem ir jābūt objektīviem un neatkarīgiem no pusēm gan brīdī, kad tie sāk prasības izskatīšanu, gan visā tiesvedības gaitā līdz tās noslēgumam.

- 239 Šā iemesla dēļ ir arī jāuzskata, ka neatkarības prasības iekšējo aspektu neapdraud apstākļi – uz kuru Beļģijas Karaliste ir norādījusi savā lūgumā sniegt atzinumu –, ka šķirējtiesas locekļu atalgojumu vismaz sākotnēji veidos ne tikai ikmēneša honorārs, bet arī atlīdzība par izmaksām, kas tiks aprēķināta atkarībā no strīda izskatīšanai veltītajām darba dienām. Proti, jebkuras IBA pamatnostādnēs iekļautas prasības neievērošana, tai skaitā šā atzinuma iepriekšējā punktā atgādinātā pirmā vispārējā principa neievērošana, var būt pamats attiecīgā locekļa vai locekļu atcelšanai no amata atbilstoši CETA 8.30. panta 4. punktam.
- 240 Turklāt šā nolīguma 8.30. panta 1. punktā ir noteikts, ka locekļi “nav saistīti ar kādu valdību”. Lai gan šim noteikumam pievienotajā zemsvītras piezīmē ir precizēts, ka “tas, ka persona saņem atalgojumu no valdības, nepadara šo personu par nepiemērotu,” ir uzskatāms, ka šis precizējums – kā Komisija to izklāstīja mutvārdu procesā Tiesā – ir saistīts ar faktu, ka paredzēto tiesu locekļi sākotnēji neapšaubāmi netiks nodarbināti uz pilnu laiku un to skaitā tostarp varēs būt tādi locekļi kā tiesību zinātņu profesori, kuri saņem atalgojumu no valsts, bet kuri tomēr nav tieši vai netieši iesaistīti tās valdības politikas īstenošanā.
- 241 Runājot par apstākli, ka CETA 8.30. panta 1. punkta trešajā teikumā ir noteikts, ka CETA šķirējtiesas locekļi “nesaņem norādījumus no kādas organizācijas vai valdības jautājumos, kas attiecas uz strīdu”, ir jānorāda, ka šis teikums ir jālasa šā paša punkta pirmajā teikumā iekļautās neatkarības prasības gaismā, kas nozīmē, ka šie locekļi – izņemot šā atzinuma 232.–237. punktā aprakstīto gadījumu –, veicot savus pienākumus, nevar saņemt norādījumus no trešajām personām neatkarīgi no tā, vai runa ir par konkrētu strīdu vai nav.
- 242 Otrkārt, runājot par locekļu jebkādas personiskas ieinteresētības strīda iznākumā neesamību, CETA 8.30. pantā ir iekļauts vispārējs tieša vai netieša interešu konflikta aizliegums, kurš – ar atsauci uz IBA pamatnostādnēm – ietver arī ētikas noteikumus ārējās rīcības jomā.
- 243 Šajā 8.30. pantā ir atgādināta šā nolīguma 8.44. pantā minētās Pakalpojumu un ieguldījumu komitejas kompetence šajā ziņā pieņemt “papildu noteikumus”, – jēdziena “papildu” izmantošana garantē, ka šai komitejai nav piešķirta kompetence samazināt minētajā nolīgumā jau iekļautā interešu konflikta aizlieguma tvērumu, bet tai – saglabājot no šā aizlieguma izrietošo augsto neatkarības standartu – ir jāaprobežojas ar IBA pamatnostādnēs paredzēto noteikumu pielāgošanu tādai ieguldījumu tiesai, kurai dominējošās ir tiesas iezīmes.
- 244 Ņemot vērā visus šos apstākļus, ir jāsecina, ka paredzētais nolīgums ir saderīgs ar neatkarības prasību.

VI. Atbilde uz lūgumu sniegt atzinumu

- 245 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka CETA astotās nodaļas F iedaļa ir saderīga ar Savienības primārajām tiesībām.

Tādējādi Tiesa (plēnums) sniedz šādu atzinumu:

Briselē 2016. gada 30. oktobrī parakstītā Visaptverošā ekonomikas un tirdzniecības nolīguma starp Kanādu, no vienas puses, un Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no otras puses, astotās nodaļas F iedaļa ir saderīga ar Eiropas Savienības primārajām tiesībām.

Lenaerts	Silva de Lapuerta	Bonichot
Arabadjiev	Prechal	Vilaras
Regan	von Danwitz	Toader
Biltgen	Jürimäe	Lycourgos
Rosas	Juhász	Ilešič
Malenovský	Levits	Bay Larsen
Safjan	Šváby	Fernlund
Vajda		Rodin

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2019. gada 30. aprīli.

Sekretārs	Priekšsēdētājs
A. Calot Escobar	K. Lenaerts